

Potencijal i ograničenja razvoja održivog turizma općine Medulin

Godinić, Patricia

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:069253>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-14**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne talijanske i kulturološke studije

PATRICIA GODINIĆ

**POTENCIJALI I OGRANIČENJA RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA OPĆINE
MEDULIN**

Diplomski rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne talijanske i kulturološke studije

PATRICIA GODINIĆ

**POTENCIJALI I OGRANIČENJA RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA OPĆINE
MEDULIN**

Diplomski rad

JMBAG: 0303035543, redovita studentica

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Turistička geografija Hrvatske

Mentor: doc. dr. sc. Nikola Vojnović

Pula, studeni 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana PATRICIA GODINIĆ, kandidatkinja za magistra kulture i turizma, izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz nekog necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, 5. studenog 2019. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, PATRICIA GODINIĆ, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Diplomski rad pod nazivom „Potencijali i ograničenja razvoja održivog turizma Općine Medulin“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst, trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 5. studenog 2019. godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNE ATRAKTIVNOSTI	3
2.1. Geografski položaj	3
2.2. Prirodna osnova	5
2.2.1. <i>Reljef</i>	5
2.2.2. <i>Klima</i>	7
2.2.3. <i>Voda</i>	7
2.2.4. <i>Vegetacija</i>	8
2.3. Zaštićena prirodna baština	8
2.3.1. <i>Značajni krajobraz Gornji Kamenjak</i>	9
2.3.2. <i>Značajni krajobraz Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag</i>	9
2.3.3. <i>Park-šuma Kašteja</i>	10
2.3.4. <i>Park-šuma brdo Soline</i>	10
3. ANTROPOGENI FAKTORI TURIZMA	12
3.1. Kulturna baština	12
3.1.1. <i>Kulturna dobra iz registra dobara Republike Hrvatske</i>	12
3.1.2. <i>Kulturno-povijesni spomenici</i>	14
3.2. Kulturne ustanove	16
3.3. Manifestacijski turizam	17
3.3.1. <i>Manifestacija „Od mora do stola“</i>	18
3.3.2. <i>„Hook & Cook“</i>	18
3.3.3. <i>„Tear it up“ festival</i>	19
3.3.4. <i>„Kamenjak Rocky Trails“</i>	19
3.3.5. <i>„Craft Beer Festival“</i>	19
3.3.6. <i>Pučke manifestacije</i>	20
4. TURISTIČKI SMJEŠTAJNI KAPACITETI	21
4.1. Turistički smještajni kapaciteti u naselju Medulin	22
4.2. Turistički smještajni kapaciteti u ostalim naseljima Općine Medulin	23
5. TURISTIČKI PROMET OPĆINE MEDULIN	25
6. POTENCIJALI I VALORIZACIJA POJEDINIH OBLIKA TURIZMA	28

6.1. Kupališni turizam.....	28
6.2. Kulturni turizam.....	29
6.3. Sportski turizam	31
6.4. Nautički turizam.....	31
6.5. Suvremeni trendovi u razvoju specifičnih oblika turizma	33
7. ODRŽIVI TURIZAM I RAZVOJ OPĆINE MEDULIN	35
7.1. Načela održivog razvoja turizma	36
7.2. Utjecaj turizma na prirodnu osnovu, stanovništvo i gospodarstvo	37
7.3. Pozitivni i negativni učinci održivog turizma u Općini.....	39
7.4. Mogućnosti provedbe koncepcije održivog turizma.....	41
8. ZAKLJUČAK.....	46
LITERATURA	48
POPIS TABLICA	50
POPIS SLIKA	50
SAŽETAK	51
SUMMARY	52

1. UVOD

Općina Medulin je priobalna općina smještena na samom jugu istarskog poluotoka, te spada među najpoznatija turistička odredišta Istarske županije, ali i cjelokupnog hrvatskog turizma. Općina ima površinu od 29,35 km², a prema podacima Državnog zavoda za statistiku, prema posljednjem popisu stanovništva broji oko 6.500 stanovnika u osam naselja smještenih uglavnom duž obale. Općina je osnovana 1993. godine i od tada djeluje samostalno kao jedinica lokalne samouprave.

Razvoj turizma na području Općine Medulin počeo se javljati krajem 19. i prvih godina 20. stoljeća utemeljenjem *Društva za proljepšavanje Medulina*, no svoj vrhunac doživljava u drugoj polovici 1960-ih godina, osnivanjem organizacije *Medulinska rivijera*, uz pomoć koje se naselje Medulin pretvara u ozbiljno turističko mjesto. Tamo je sredinom srpnja 1969. godine otvoren prvi hotel *Medulin*, a godinu dana kasnije otvara se i drugi hotel *Mutila*, a 1971. hotel *Belvedere* koji je bio jedan od bolje opremljenih hotela u Istri ono vrijeme. Nakon opadanja broja dolazaka za vrijeme ratnog razdoblja, pravo poboljšanje na području turizma dolazi 1996. godine kada se broj gostiju opet povećao, te od tada brojke idu samo uzlaznom putanjom. U tom razdoblju dolazi do promjena u privatnom smještaju gdje klasične sobe zamjenjuju apartmani.

Krajem 1990-ih i u prvim godinama 2000-ih dolazi do procesa apartmanizacije Medulina i drugih mjesta u Općini te u kratko vrijeme nastaje veliki broj građevina za smještaj turista zbog želje za postizanjem brze zarade, bez poštivanja prostornih planova, tako da danas u svim naseljima Općine imamo velik broj višekatnica koje ne pripadaju lokalnom ambijentu.

U današnje vrijeme održivost sve se više ističe kao glavni cilj svake turističke destinacije. Održivi razvoj je termin koji se sve više spominje i primjenjuje u turizmu, a javio se zbog neodgovornog ponašanja prema okolini, što je rezultiralo uništavanjem prirodnih resursa koje posjeduje svaka turistička destinacija. Iako se sve češće spominje, koncept održivog razvoja nije zastupan u svim turističkim destinacijama jer mnoge od njih na prvo mjesto stavljaju financijsku korist, dok je održivost u drugom planu. Održivi razvoj danas u svijetu ima veoma bitnu ulogu te je sve veći broj ljudi upoznat s njegovim pozitivnim učincima na okoliš.

U ovom radu bit će prikazano da li Općina Medulin, kao turistička destinacija, primjenjuje koncept održivog razvoja te u kolikoj mjeri se vodi računa o održivosti u Općini. Rad se sastoji od osam poglavlja, te pored uvoda i zaključka predstavljena su poglavlja o prirodnim i antropogenim atraktivnosti, turističkim smještajnim kapacitetima i turističkom prometu Općine Medulin u zadnjih pet godina. Također, predstavljene su valorizirane vrste turizma u Općini, kao i one koje su potencijal. Naposljetku, predstavljeno je poglavlje o održivom turizmu i razvoju Općine Medulin. Primijenjen je teorijski pristup temi, primjeri iz prakse te su predstavljene ideje za njegovu provedbu.

Cilj i svrha rada

Temeljni cilj u istraživanju ovog rada je prikazati Općinu Medulin kao turističku destinaciju te utvrditi da li je turizam, koja je najzastupljenija djelatnost u Općini, održiv. Potrebno je definirati i istražiti pojam održivog turizma i održivog razvoja. Proučavajući raznu literaturu, dobiven je uvid u to kakav održivi turizam treba biti, te je teorija primijenjena na primjer Općine. Potrebno je istražiti potencijale za razvoj održivog turizma u Općini Medulin te postoje li ograničenja u provođenju istog.

Hipoteza rada

Najvažnije karakteristike Općine Medulin su povoljan geografski položaj i prirodna osnova, no ima li Općina Medulin održive suvremene komponente za razvoj održivog turizma?

Metode istraživanja

U radu su korištene metode analize i sinteze, analiza deskripcije, induktivna i empirijska metoda. Također, o problematici navedene teme koristila su se istraživanja na temelju dobivenih rezultata Državnog zavoda za statistiku. Svi statistički podaci prikupljeni su iz administrativnog izvora sustava eVisitor koji je središnji elektronički sustav za prijavu i odjavu turista u Republici Hrvatskoj.

2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNE ATRAKTIVNOSTI

Općina Medulin nalazi se na samom jugu istarskog poluotoka te ima površinu od 29,35 km². Općina Medulin graniči sa Općinom Ližnjan na istoku, gradom Pulom na zapadu, a sa južne strane ima izlaz na more. Općini Medulin pripadaju naselja Medulin, Pomer, Banjole, Premantura, Pješćana Uvala, Vinkuran, Vintijan i Valbonaša.¹

Slika 1. Naselja Općine Medulin

(Izvor: Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018., str. 31)

2.1. Geografski položaj

Geografsko-prometni položaj Općine Medulin je veoma dobro prometno povezan sa susjednim jedinicama lokalne samouprave sustavom županijskih cesta koje predstavljaju prometnu vezu na sve bitne prometne pravce: Pula – Trst, Pula – Rijeka – Zagreb. Promet je vrlo važan čimbenik razvoja turizma i turizam bez njega ne može

¹ <http://medulin.hr/opcina-medulin/>, 13.12.2018.

funkcionirati.² Dobra cestovna povezanost je preduvjet razvoja turizma, tako da je udaljenost od Općine Medulin do bliskih emitivnih tržišta relativno mala. Primjerice udaljenost od Medulina do Trsta (Italija) iznosi 125 km, do Ljubljane (Slovenija) 208 km, do Beča (Austrija) 592 km i do Münchena (Njemačka) 609 km. Male prometne udaljenosti su dobar potencijal za ostvarivanje kraćih odmora tijekom cijele godine, a ne samo za vrijeme ljetne sezone kada najveći broj gostiju posjećuje Općinu i to upravo iz ovih zemalja.

Dolje navedene tablice prikazuju broj dolazaka (tab. 1) i broj noćenja (tab. 2) koji su ostvareni u Općini Medulin od strane gostiju iz emitivnih zemalja. Emitivnim tržištima prometno dostupnija destinacija imati će više izgleda za bolju iskorištenost turističkih kapaciteta i ukupni razvoj.³

Tablica 1. Broj dolazaka po državama u Općinu Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Njemačka	69 271	70 396	78 289	88 558	100 171
Austrija	36 423	40 276	48 585	55 681	57 216
Italija	33 790	34 179	41 381	47 594	49 623
Slovenija	49 368	45 378	49 526	52 351	52 091

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Tablica 2. Broj noćenja po državama u Općini Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Njemačka	608 121	620 090	673 490	758 511	846 262
Austrija	230 947	249 185	289 639	334 717	341 152

² Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 192.

³ Čorak, S. (2011): Izazovi upravljanja turizmom, Institut za turizam, Zagreb, str. 140.

Italija	199 082	207 033	235 729	271 796	279 132
Slovenija	286 833	273 360	293 436	292 204	295 599

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Uvjerljivo najviše gostiju u razdoblju od 2013. do 2017. godine dolazi iz Njemačke, zatim Austrije, Italije i Slovenije. Razlog tome je relativno kratka cestovna udaljenost između navedenih zemalja i Općine Medulin. Nakon navedenih zemalja, po broju posjećenosti slijede gosti iz Češke, Mađarske i Poljske.

Sjeverno od Općine Medulin, smještena je zračna luka Pula gdje tijekom ljetne sezone stižu veliki broj putnika koji vrlo često za svoj odmor bira jednu od destinacija koje se nalaze u Općini. U mjesta Općine se može stići i javnim prijevozom jer se u Puli nalazi autobusni kolodvor koji je povezan s Medulinom i ostalim mjestima u Općini prigradskim linijama čiji je red vožnje otprilike svakih sat vremena.⁴ U budućnosti, trebalo bi poraditi na uvođenju linije koja bi povezivala međusobno sva mjesta u Općini te bi se na taj način turistima pružila šira slika svih naselja i lakši obilazak istih te mogućnost posjeta svim naseljima, a ne samo onome koje su turisti odabrali za svoj primarni boravak.

2.2. Prirodna osnova

Na prostoru Općine Medulin najvažniji prirodni turistički resursi su geomorfološko-geološka, hidrografska, klimatsko-vegetacijska obilježja te krajobraz koji uključuje prirodne, antropogene, fizionomske i osjetilne sastavnice. Glavna prednost Općine Medulin, a ujedno i najvrjedniji i najvažniji faktori u turističkoj valorizaciji jesu prirodni resursi.⁵

2.2.1. Reljef

Reljefni oblici i geomorfološke pojave imaju bitnu ulogu u oblikovanju turističke ponude, ali i u izgradnji brojnih turistički receptivnih kapaciteta, komunalne i druge

⁴ <http://pulapromet.com/hr/prigradske/>, 07.04.2019.

⁵ Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018., str. 32.

infrastrukture.⁶ Reljef Općine je pogodan te omogućava izgradnju smještajnih kapaciteta, u zadnjih nekoliko godina on je u nekim naseljima Općine narušen. Primjerice, u naselju Pješćana uvala došlo je do pretjerane gradnje turističkih smještajnih kapaciteta uz samu obalu što je ugrozilo vegetaciju te je reljef kao prirodna determinanta nestao u kulturnom krajoliku (sl. 2).

S aspekta turističkog vrednovanja geomorfoloških i geoloških obilježja najvrjedniji resurs Općine Medulin je njezina obala. Duljina medulinske obale uključujući pripadajuće otoke iznosi 68,1 kilometar, što je nakon grada Pule najduža obalna crta među istarskim gradovima i općinama. Obala je veoma razvedena, a okružuje je 11 nenastanjenih otoka i otočića: Pomerski i Premanturski školjić, Ceja, Trumubuja, Šekavac, Fenoliga, Bodulaš, Finera, Levan, Levanić te svjetionik Porer.⁷ Razvedenost obale posebno je važna jer omogućuje kreiranje raznovrsne turističke ponude, ali također brojni zaljevi, uvale, otoci modificiraju klimatske elemente i uvjete te na taj način pridonose kvalitetnijim osobinama mora i priobalja.⁸

Slika 2. Narušavanje reljefa Pješćane uvale

(Izvor: <https://www.smjestaj-hrvatska.eu/>, 23.02.2019)

⁶ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 137.

⁷ Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018., str. 32.

⁸ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 140.

2.2.2. Klima

Povoljna klima je jedan od najvažnijih čimbenika turističke privlačnosti nekog mjesta, regije ili veće prostorne jedinice. Znatna utjecaj na odabir neke turističke destinacije, osim klime, imaju također i neki od klimatskih elemenata kao što su insolacija, vlažnost i temperatura zraka, vjetrovi te količine i vrsta padalina.⁹

Prema Köppenovoj klasifikaciji klime, Općina Medulin ima umjereno toplu vlažnu klimu s vrućim ljetom koja je idealna za razvijanje kupališnog turizma, koji je jedan od najčešćih razloga dolazaka turista u Općinu. Ovu vrstu klime karakterizira to što je srednja temperatura zraka za vrijeme najtoplijeg mjeseca viša od 22°C.

Što se tiče srednje godišnje temperature zraka ona iznosi 14 - 15°C, dok srednja temperatura zraka za srpanj iznosi od 23 - 24°C. Srednji godišnji broj hladnih dana je od 60 do 80, a toplih od 100 do 110. Srednja godišnja količina padalina je 800 - 1000 mm. Srednja količina padalina za zimu je 200 - 300 mm, dok za ljeto također iznosi 100 - 200 mm.¹⁰

2.2.3. Voda

Sa stajališta turističke privlačnosti mora i priobalja smatraju se najprivlačnijim prostorima odmora, zabave, rekreacije i zadovoljavanja čovjekovih turističkih potreba. Prvenstveno, turisti odabiru boravak na moru zbog mogućnosti kupanja i bavljenja raznim sportovima i rekreacijskim aktivnostima koje povoljno djeluju na tjelesnu kondiciju i zdravlje čovjeka. Povoljna temperatura vode za kupanje, osnovni je preduvjet turističke valorizacije takvih prostora zbog stajališta trajanja sezone. Smatra se da su temperature vode od 18°C i više pogodne za kupanje.¹¹

Hidrogeografski faktori općine Medulin predstavljeni su Jadranskim morem koji okružuje općinu sa zapadne, južne i jugoistočne strane. Jadransko more se valorizira za razvoj već spomenutog kupališnog turizma koji ima veliku važnost u ukupnoj ponudi Općine Medulin.

⁹ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 135.

¹⁰ Zaninović, K. i dr. (2008): Klimatski atlas Hrvatske, Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb, str. 56.

¹¹ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 139.

Važno je i spomenuti vodoopskrbu u naseljima Općine. Primarni sustav vodoopskrbe naselja Medulin je pod utjecajem magistralnog cjevovoda Butoniga i rezervoara Valtura, a u ljetnom periodu sustav se nadopunjuje preko bunara Ševe. Ukupna količina isporučene vode naselja Medulin iznosi otprilike 470 000 m³, a tijekom ljetnih i zimskih mjeseci se utvrđuje velika razlika u isporuci vode zbog većeg broja turista i privremenog stanovništva. Vodoopskrba naselja Premantura, Pomer i Banjole također ide preko cjevovoda Butoniga i rezervoara Valtura, s time da naselje Banjole je priključeno i na cjevovod rezervoara Vodotoranj i salonitnog cjevovoda. Primarni sustav vodoopskrbe naselja Vinkuran je pod utjecajem precrpne stanice Vidikovac s pripadajućom vodospremom Vodotoranj.¹²

2.2.4. Vegetacija

Na području Općine Medulin prevladavaju eumediteranska i submediteranska vegetacija. Područje je pretežno poljoprivredno, prikladno za uzgoj sredozemnih i submediteranskih kultura, te bogato florom i faunom.

U obalnom pojasu koji obuhvaća 200 – 2000 metara od mora prostire se eumediteranska zona koju karakterizira biljni pokrov zimzelene šume hrasta crnike s crnim jasenom te makija. U uskom pojasu uz granicu s Općinom Ližnjan prostire se submediteranska zona koju obilježavaju prirodne termofilne šume hrasta medunca i bijeloga graba koje se nastavljaju na zimzelenu vegetaciju.¹³

2.3. Zaštićena prirodna baština

Na području Općine Medulin nalaze se četiri zaštićena područja: park-šuma Kašteja, park-šuma Brdo Soline kod Vinkurana, značajni krajobrazi Gornji Kamenjak te Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag. Sva navedena područja su zaštićena od 1996. godine, a od 2004. godine ovim zaštićenim prirodnim vrijednostima upravlja Javna ustanova Kamenjak.

Rt Kamenjak se nalazi na samom jugu Istre, u sklopu mjesta Premantura te se prostire na oko 404 ha površine, a okružen je 30 kilometara dugačkom obalom.

¹² Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 25.

¹³ Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018.,str. 37.

Područje Kamenjaka je bilo već nastanjeno u prapovijesti, a mnogobrojni nalazi svjedoče o relativno gustoj naseljenosti poluotoka u antičko doba.

Zbog svog položaja, ovo područje ima mnogo izraženije karakteristike mediteranske klime, stoga je i biološka raznolikost vrlo bogata. Na razmjerno malom području raste 530 biljnih vrsta, od čega 20 vrsta orhideja, među kojima ima i nekoliko endemičnih.¹⁴ Rt Kamenjak svojim sjevernim djelom zatvara Medulinski zaljev, a njegova zapadna obala je strmija dok se uz istočnu obalu nalazi nekoliko otoka i otočića, kao što su Šekovac, Trombuja, Ceja, Finera i Bodulaš. Južni dio poluotoka je 1996. godine proglašen zaštićenim krajolikom zbog očuvanja vegetacijskog pokrova. Zaštita Kamenjaka je svakako potrebna jer svake godine dolazi do porasta broja turista na tom području. Ulaz na Kamenjak se naplaćuje za vozila dok je ulaz za bicikliste i pješake besplatan, a to vrijedi za period od lipnja do rujna.

2.3.1. Značajni krajobraz Gornji Kamenjak

Područje Gornjeg Kamenjaka smjestilo se između mjesta Premantura i Volme te predstavlja prostor iznimne krajobrazne vrijednosti prekriven različitim staništima. Na tom prostoru nalazi se ljekovita kadulja, gariga, makija hrasta crnike te šuma alepskog bora. Godine 1996. Gornji Kamenjak je zaštićen u kategoriji značajnog krajobraza, a istraživanja su pokazala da je područje izuzetno floristički vrijedno jer je na području Gornjega Kamenjaka zabilježeno čak 487 različitih vrsta biljaka. Velik broj biljnih vrsta na relativno malom području ukazuje na velik stupanj biološke raznolikosti. Na tom području nalazi se povijesna baština iz doba austrougarske, a u ostacima vojnih objekata sklonište je pronašla najznačajnija porodiljna kolonija šišmiša u južnom dijelu Istre sa sedam različitih vrsta. Područje Gornjeg Kamenjaka je idealno za šetnje, vožnju biciklom i aktivni boravak u prirodi.¹⁵

2.3.2. Značajni krajobraz Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag

Područje značajnog krajobraza Donjeg Kamenjaka i Medulinskog arhipelaga zauzima 4,4 km², a prostire se od linije uvale Prisagi do južnog dijela uvale Močile na

¹⁴ Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018, str. 32.

¹⁵ <http://www.kamenjak.hr/hr/Gornji.aspx>, 19.10.2018.

Kamenjaku.¹⁶ Područje obuhvaća i sve otoke i pličine Medulinskog arhipelaga, a to su Levan, Levanić, Bodulaš, Ceja, Trumbaja, Šekovac, Fenera, Fenoliga, hrid Porer, te Premanturski i Pomerski školjić, kao i priobalno područje Medulinskog zaljeva od naselja Medulin do rta Marlera.

2.3.3. *Park-šuma Kašteja*

Park-šuma Kašteja (sl. 3) smještena je u kampu Medulin, na poluotoku Pineta te je od 1996. godine pod zaštitom u kategoriji park-šuma. Područje je prekriveno šumskim kulturama alepskog bora i crnog bora.

Slika 3. Park-šuma Kašteja

(Izvor: <https://www.geocaching.com/play>, 21.03.2019)

2.3.4. *Park-šuma brdo Soline*

Brdo Soline smjestilo se između mjesta Pješćana Uvala i Vinkuran te je od 1996. godine zaštićeno u kategoriji park-šume. Područje je značajno po tome što se tamo nalazi izrazito gusto razvijena makija hrasta crnike, mjestimično razvijene i do stadija

¹⁶ Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018., str. 38.

šume. Na području park-šume Soline uređena je edukativna šetnica koja je opremljena edukativnim tabelama.¹⁷

¹⁷ <http://www.kamenjak.hr/>, 19.10.2018.

3. ANTROPOGENI FAKTORI TURIZMA

Antropogeni resursi su sve pojave, objekti, procesi i događaji koji kod čovjeka stvaraju potrebu za kretanjem da bi zadovoljio svoje društvene i kulturne potrebe.¹⁸ Antropogeni faktori turizma obuhvaćaju ulogu kulturne baštine, kulturne ustanove i manifestacijski turizam.

3.1. Kulturna baština

„Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta. Kulturnu baštinu čine pokretna i nepokretna kulturna dobra od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značenja.“¹⁹

Na području Općine Medulin nalazimo ostatke bogate kulturno-povijesne baštine koja svjedoči o povijesnim zbivanjima na ovom teritoriju. Ostaci materijalne baštine ukazuju na prapovijesnu naseljenost područja, a to su arheološka nalazišta neolitika poluotok Vižula i brdo Vrčevan, te nalazišta brončanog i željeznog doba Rt Punta Kašteja i Vrčevan. Osim toga, od izuzetnog značaja su i sakralni objekti na području Medulina i Premanture, medulinske vjetrenjače, svjetionik Porer, rimski kamenolom Cavae Romanae te otočić Fenoliga koji je značajan zbog nalazišta otisaka dinosaura koji su na tom prostoru živjeli prime 80-90 milijuna godina.²⁰

3.1.1. *Kulturna dobra iz registra dobara Republike Hrvatske*

U Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske upisano je osam nepokretnih kulturnih dobara koja se nalaze na području Općine Medulin.

¹⁸ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 147.

¹⁹ <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6>, 02.02.2018.

²⁰ Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018., str. 38-40.

- Ostaci rimske vile

Jedno od zaštićenog nepokretnog kulturnog dobra koje spada u arheološku baštinu su ostaci rimske vile na poluotoku Vižula u Medulinu. Tamo se nalazi se prostrana i raskošna ladanjska rimska vila te prema dosadašnjim istraživanjima istražene su pojedine prostorije od kojih su neke imale mozaičke podove. Na sjevernoj strani poluotoka Vižula pronađeni su nalazi keramike koji upućuju da se na tom području nalazilo neolitsko naselje iz mlađe faze starijeg neolita koje se datira oko 4000 godine prije Krista.

- Poluotok Vižula i privlaka Burle

Na cijelom području privlaka Burle i na poluotoku Vižula utvrđeno je postojanje velike višeslojne nekropole. Istraživanjima je otkriveno gotovo 500 grobova različite tipologije s nalazima koji datiraju od 1. do 6. stoljeća.

- Arheološko nalazište Biškupija

Nalazi se sjeveroistočno od Pomeru uz morsk obalu, a nekoć se na tom mjestu nalazila srednjovjekovna crkva i manji benediktinski samostan. Crkva je sagrađena na temeljima jednog starijeg rimskog objekta. Nalazište je bilo kontinuirano naseljeno od antike do 14. stoljeća, a danas su vidljivi ostaci mozaičnog poda kao i dva zida sakralnog objekta i dio apside.

- Crkva svetog Flora (Cvitka) u Pomeru

To je romantička jednobrodna građevina s istaknutom polukružnom apsidom. Pregrađena je krajem 17. stoljeća, a danas su sačuvana tri sloja fresaka.

- Brodolom trgovačkog broda, Premantura

Oko 200 metara istočno od rta Kamenjak, na površini od 30x50 metara i dubini od 21 do 24 metra, prostiru se ostaci potonulog naoružanog jedrenjaka iz 17/18. stoljeća. Na površini su dokumentirana tri željezna topa s postoljima, manje željezno sidro, a ispod pijeska nadziru se ostaci drvene konstrukcije broda koji je bio dugačak između 18 i 22 metara.

- Olupina austrougarske torpiljarke „Flamingo“

Nalazi se oko 2 nautičke milje jugozapadno od svjetionika Porer. Porinuta je u more 1885. godine u Puli, a potonuta je 1914. godine nakon što je nagazila na minu. Bila je naoružana s dva torpeda, a brod je bio dugačak 40 metara.

- Ostaci potonulog trgovačkog jedrenjaka s topovima, Premantura

Oko 50 metara istočno od svjetionika Albanež, na površini od 100 metara i dubini od 24 do 27 metara prostiru se ostaci potonulog trgovačkog jedrenjaka iz 17/18. stoljeća. Na površini su dokumentirana tri željezna topa dužine 2 do 3 metra i dva sidra, a ispod pijeska utvrđeni su ostaci drvene konstrukcije broda.

- Župna crkva svetog Lovre sa zvonikom

Crkva svetog Lovre nalazi se u Premanturi te se ubraja u jednobrodne barokne crkve 17. stoljeća. Na portalu je uklesan broj 1632. koji podsjeća na godinu osnutka župe i početak izgradnje crkve. Zvonik na trgu ispred crkve podignut je u 19. stoljeću kao samostojeća građevina s dva zvona i satom.²¹

3.1.2. *Kulturno-povijesni spomenici*

- Vižula

Usred Medulinskog zaljeva dominira poluotok Vižula s građevinskim ostacima antičkog i kasnoantičkog maritimnog rezidencijskog kompleksa, te je iznima vrijednost kulturno-povijesne baštine Medulina. Građevinski sklop Vižula datira iz razdoblja 1. do 6. stoljeća i predstavlja nalazište izgrađeno tehnikom suhozida. Na području Vižule pronađeni su ostaci rimskih ljetnikovaca, a tijekom petnaest godina iskapanja i istraživanja zapadnog obalnog dijela vile, utvrđena su četiri glavna razdoblja gradnje i rekonstrukcije: Augustovo, Hadrijanovo, Konstantinovo i Justinijanovo.²²

- Župna crkva svete Agneze

Župna crkva svete Agneze nalazi se u Medulinu, na brežuljku gdje je nekad bilo groblje i manja crkva sa zvonikom, a knjiga župnih inventara iz 1818. i 1860. godine

²¹ <https://www.min-kulture.hr/>, 16.09.2019.

²² Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018., str. 39.

daje izniman uvid kako je crkva nekad izgledala. Bila je visoka gotovo tri metra, izgrađena od kamena te je imala troja vrata, a unutrašnjost bila je u potpunosti od drveta. Crkva je karakteristična zbog svoja dva zvonika visine 33 metra koji su dovršeni 1912. godine. Obnovljena je 1968. godine, a u apsidi je 1983. godine postavljen oltarni mozaik koji je izradio akademski slikar Josip Botteri Dini iz Splita. U sredini se nalazi velika slika razapetog Isusa te razni prizori iz njegova života.²³

- Crkva Majke Božje od Zdravlja

Crkva Majke Božje od Zdravlja smjestila se na središnjem medulinskom trgu – Placi, a potječe iz 14. stoljeća. Crkva ima iznimnu povijesnu i kulturnu vrijednost zbog grafita na ostatku fresaka koji se nalaze u njenoj unutrašnjosti, a potječu iz 1410. i 1414. godine. Grafiti su pisani na glagoljici, bosančici i latinici. Vrijedno djelo je drveni oltar iz 16. stoljeća te renesansno-barokni kip Majke Božje s djetetom i reljefi na retablu kao i kipovi svete Lucije i svetog Antuna Padovanskog.²⁴

- Medulinske vjetrenjače

U prvoj polovici 19. stoljeća, 90% stanovnika Istre bavilo se poljoprivredom, pa tako i mještani Medulina koji su sijali ječam i pšenicu. Zbog obilja žitarica bilo je potrebno da se u selu sagrade mlinovi kako bi se te žitarice mogle samljeti, te su u Medulinskom zaljevu, u uvali zvanoj Mandrač, blizu ulaza na poluotok Vižula, sagrađena dva mlina koji su radili na paru. 1872. godine braća Ivan i Andrea Pošić, rodom iz Rovinja, vratili su se sa plovidbe brodovima po Mediteranu gdje su trgovali ribom, te stečenim novcem u Medulinu grade dvije vjetrenjače, odnosno mlinove na vjetar. Vjetrenjače su sagrađene na suprotnoj strani od poluotoka Vižule, jedna na samoj obali, dok je druga bila udaljena 50-ak metara od obale. Mlin koji je bio uz samu obalu, bio je u pogonu samo kad je puhao vjetar, dok je drugi mlin imao i parni stroj te je bio u stalnom pogonu.²⁵

U srpnju 2016. godine održana je svečanost otvorenja obnovljenog „*Malina na vitar*“ odnosno vjetrenjače koja se nalazi tik uz samu obalu na današnjoj medulinskoj rivi. To je jedini obnovljeni mlin na vjetar na Jadranu, jedini s rekonstruiranim mehanizmom mlina i vjetrenjače koji omogućavaju njegovu izvornu funkciju, a to je

²³ Bader, A. (ur.), (2013): Monografija Općine Medulin, Općina Medulin, str. 309.

²⁴ Ibidem, str. 310.

²⁵ Ibidem, str. 173.

mljevenje žita. Prije 2016. godine, mlin nije imao gotovo nikakvu značajniju funkciju, te se njegovom obnovom i stavljanjem u funkciju želi oživjeti duh nekih starih vremena. Danas se tamo izvodi „*Malin fest*“, manifestacija koja privlači velik broj stranih i domaćih posjetitelja, s ciljem upoznavanja medulinske povijesti kroz tematske interaktivne sadržaje.

- Svjetionik Porer

Svjetionik Pomer nalazi se na istoimenoj hridi koja se smjestila 2,5 kilometra jugozapadno od Rta Kamenjaka. Svjetionik je podignut početkom 19. stoljeća, a projektirao ga je Pietro Nobile u sklopu austrijske izgradnje pomorske signalizacijske infrastrukture na istočnoj obali Jadrana. Danas se svjetionik koristi u turističke svrhe te se u njegovom prostoru nalaze dva apartmana.²⁶

- Cavae Romanae

Stari rimski kamenolom Cavae Romanae smješten je u naselju Vinkuran te se iz njega vadio kamen za izgradnju pulskog Amfiteatra. Strateškim planom Općine Medulin predviđen je projekt zaštite i obnove kulturne baštine i njezino stavljanje u funkciju razvoja. Realizacijom projekta Cavae Romanae bi trebale biti pretvorene u centar kulture i sporta. Predviđena je izgradnja dvije ljetne pozornice s ukupno 3.500 sjedećih mjesta, muzej kamena, biciklistička staza i stijena za penjanje.²⁷ Projekt je do neke mjere realiziran jer je na tom prostoru već počelo održavanje koncerata za vrijeme ljetne sezone što omogućuje Općini Medulin razvoj kulturnog turizma. Riječ je o festivalu „*Rocks&Stars*“ koji se izvodi u prostoru kamenoloma te je u njegovoj unutrašnjosti postavljena pozornicu na kojoj svako ljeto imaju prilike gostovati brojnih domaći i strani glazbenici.

3.2. Kulturne ustanove

Najvažnije kulturne ustanove u turizmu su muzeji i muzejske zbirke, galerije i zbirke. Muzeji i muzejske zbirke su neprofitne, trajne ustanove koje su otvorene javnosti, a zadaća im je skupljanje, čuvanje, istraživanje i izlaganje materijalnih svjedočanstava čovjeka i njegove okoline zbog proučavanja, obrazovanja i užitka.

²⁶ <http://istrapedia.hr/hrv/700/porer/istra-a-z/>, 02.02.2019.

²⁷ Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 92.

Prema mogućnostima i intenzitetu povezivanja s turizmom, kulturne ustanove se dijele u tri skupine:²⁸

- Organizatori izložbi – Muzeji, galerije, zbirke, knjižnice i slične ustanove izlažu predmete koji su ostavština kulturnih vrijednosti cijelog naroda ili pojedinog umjetnika
- Organizatori priredbi – Ustanove koje organiziraju priredbe kao što su kazališne predstave, koncerti ili folklorne manifestacije
- Organizatori obrazovanja – Ustanove vezane uz organizaciju obrazovnih i obrazovno-rekreacijskih aktivnosti za vrijeme kraćih ili dužih školskih odmora

Na području Medulina nalazi se arheološko nalazište u uvali Bijeca pod nazivom „Muzej pod morem“. Ispod površine mora nalaze se ostaci potopljenog rimskog gospodarskog kompleksa koji datira od 1. stoljeća prije Krista do 5. stoljeća poslije Krista, a sadrži vidljive ostatke arhitekture solane, ribnjaka, dijelova uljare i slično.²⁹

Galerija je izložbeni prostor čija je osnovna djelatnost organiziranje izložbi umjetničkih predmeta. Na medulinskoj placi 2013. godine otvoren je multimedijalni centar – galerija „3mc“ u kojem se održavaju izložbe, a neke od najznačajnijih izložbi koje su se održale u tom prostoru su „Antički sjaj Općine Medulin“, „Histri u Istri“, „Put do slobode“ i mnoge druge.³⁰

Također, na medulinskoj placi nalazi se i galerija „Loža“ u kojoj se često održavaju razne izložbe, dok se u Banjolama nalazi zavičajna galerija „Crnobori“. Otvorena je 2010. godine te je posvećena glumici Mariji Crnobori i umjetniku Josipu Crnoboriju koji su rodom iz Banjola.³¹ Galerije su otvorene tijekom cijele godine, no njihov postav i aktivnosti koje se tamo održavaju su pretežno namijenjene lokalnom stanovništvu.

3.3. Manifestacijski turizam

Manifestacijski turizam je jedna od suvremenih vrsta turizma nastala kao odgovor na želje i zahtjeve suvremenih turista. Cilj manifestacija je da privuku goste, utječu na

²⁸ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 151.

²⁹ <http://medulin.hr/muzej-pod-morem/>, 16.12.2018.

³⁰ Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 45.

³¹ Ibidem, str. 46.

produženje sezonalnosti, oblikuju imidž destinacije i slično. Manifestacijski turizam donosi niz koristi stanovništvu i gospodarstvu općina i gradova te u znatnoj mjeri može poduprijeti očuvanje lokalne tradicije i običaja. Osim toga, održavanje manifestacija u nekome mjestu posebno je važno zbog potrošnje sudionika manifestacija jer se povećava uobičajena masa potrošača u trgovinama i drugim uslužnim djelatnostima. Na taj način se povećava zaposlenost i omogućuju veći prihodi organizatoru, ustanovama i pojedincima.³²

3.3.1. Manifestacija „Od mora do stola“

Manifestacija „Od mora do stola“ počela je sa održavanjem 2016. godine u Medulinu, te se održava svake godine početkom listopada. Cilj joj je povezati ribare i lokalne ugostitelje kao i skretanje pozornosti lokalnom stanovništvu na ribarske proizvode i ukazivanje na prisutnost i dostupnost kvalitetnih ribljih proizvoda. Ova manifestacija također privlači i turiste koji posjećuju Medulin i izvan glavne sezone.

3.3.2. „Hook & Cook“

„Hook & Cook“ je jednodnevna gastronomska manifestacija koja se počela izvoditi u Medulinu u ljeto 2016. godine te predstavlja spoj ribolova i gastronomske kreativnosti. Manifestacija svake godine privlači veliki broj turista i lokalnog stanovništva koji imaju priliku isprobati jela koja se pripremaju i služe na ribarskim brodovima. Kuhari žele ponuditi modernije specijalitete drugačije od uobičajenih jela na ribarskim ljetnim feštama. Manifestacija obogaćuje i nudi kvalitetniju turističku ponudu Medulina atraktivnu turistima, te se odmiče od tradicionalnih ribarskih fešta koje su u prvom redu namijenjene lokalnom stanovništvu.

³² Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 152.

3.3.3. „Tear it up“ festival

„Tear it up“ je rockabilly³³ festival koji se održava od 2008. godine u Medulinu krajem mjeseca svibnja te posjetitelji imaju mogućnost poslušati razne bendovi iz cijelog svijeta. Posjetitelji mogu vidjeti štandove s rockabilly odjećom i modnim dodacima, a jedna od najatraktivnijih stvari u sklopu festivala je izložba posebnih oldtimer automobila.

3.3.4. „Kamenjak Rocky Trails“

Od 1996. godine održava se sportska manifestacija pod nazivom „Kamenjak Rocky Trails“, dvodnevna biciklistička utrka na prirodnoj stazi dugoj četiri kilometara koja obuhvaća zaštićeno područje Gornjeg Kamenjaka kroz šume bora, hrasta crnike i lovora između uvala Valun i Ščuza te brda Tašalera i sela Premantura. Staza je brza i tehnički zahtjevna i redovito je posjećuju međunarodni natjecatelji. Prvi dan se održava utrka u olimpijskom krosu, a drugi dan na redu je maraton dužine 20 kilometara koji prolazi kroz zaštićeno područje Gornjeg i Donjeg Kamenjaka.

3.3.5. „Craft Beer Festival“

„Craft Beer Festival“ je manifestacija koja se održava u Medulinu od 2014. godine u mjesecu rujnu na medulinskoj rivi te svojim posjetiteljima nudi priliku da isprobaju razne vrste zanatskih piva koje proizvode pivovare iz Hrvatske i ostalih europskih zemalja. Festival se održava tri dana, a osim piva posjetitelji imaju priliku uživati u ponudi hrane i koncertima koji se održavaju u sklopu festivala. Manifestacija se održava izvan glavne sezone, te je dobar sadržaj za goste koji dolaze u tom periodu.

³³ Rockabilly – jedan od najstarijih pravaca rock glazbe, nastao 1950-ih godina u Sjedinjenim Američkim Državama. Ritam takve vrste glazbe je živ i snažan u isto vrijeme. Karakterizira ga i specifičan način odijevanja; muškarci često nose odijela ili traperice uz kožne jakne, motorističke čizme i frizure s mnogo gela, dok žene nose hlače ili suknje s viskom pojasom, pripijene haljine ili suknje koje će se prilikom plesanja ovijati oko tijela kod okreta, karakteristična je jaka šminka i ukrasi u kosi.

3.3.6. Pučke manifestacije

Pučke manifestacije održavaju se sa ciljem animiranja posjetitelja tijekom njihova boravka, te upoznavanja posjetitelja sa lokalnom kulturom Općine Medulin. Pučke manifestacije održavaju se u svim mjestima Općine tijekom ljetne sezone, a najznačajnije za posjetitelje su „*Medulinka*“ i ribarske noći na kojima posjetitelji imaju priliku isprobati riblje specijalitete. „*Medulinka*“ je kulturno-umjetnička manifestacija koja prikazuje nekadašnje istarsko vjenčanje („*istarski pir*“). Posjetitelji imaju priliku vidjeti odjeću koju su nekoć nosili medulinci, čuti tradicionalnu istarsku glazbu te probati neke od gastronomskih specijaliteta.

Svako mjesto Općine tijekom ljeta ima svoju „*feštu*“, zabavnog karaktera te namijenjenu lokalnom stanovništvu, tako da postoje tradicionalne Medulinska, Pomerska, Banjolska, Premanturska, Vinkuranska, Vintijanska noć te noć Pješčane uvale. Navedene manifestacije nemaju veći značaj u turizmu jer su namijenjene lokalnom stanovništvu.

Potrebno je proširiti program raznovrsnim manifestacijama tijekom cijele godine i na sva naselja Općine kako bi se privukao veći broj posjetitelja i kako bi se ostvarili dolasci izvan glavne turističke sezone.

4. TURISTIČKI SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Općina Medulin smještaj svojim posjetiteljima u najvećem broju pruža u hotelima, kampovima te u kućanstvima, odnosno privatnom smještaju.

Tablica 3. Struktura postelja u Općini Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Hoteli	2 519	z	2 696	3 222	2 282
Kampovi	18 947	15 658	17 514	17 209	17 216
Kućanstva	9 027	10 003	11 215	17 080	19 278
Ostalo	1 390	z	2 268		
Ukupno	31 883	30 413	33 693	37 511	38 776

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, strukture postelja u Općini Medulin (tab. 3), u razdoblju od 2013. do 2015. godine podijeljene su po: posteljama u hotelima, kampovima, kućanstvima te ostalo, a 2016. i 2017. godine su strukturirane u kategorijama hoteli, kampovi, odmarališta i slični objekti za kraći odmor i ostalo. Pod kategorijom „odmarališta i slični objekti za kraći odmor“ podrazumijevamo „sobu za iznajmljivanje, apartman, studio-apartman, kuću za odmor, hostel, lječilište, prenoćište, odmaralište za djecu, gostionicu s pružanjem usluge smještaja, planinarski dom, lovački dom te učenički dom ili studentski dom.“³⁴ Kategorija „kućanstva“ koja se u razdoblju do 2015. godine prikazivala u zasebnim brojkama, sada se ubraja u novonastalu kategoriju.

³⁴ <http://www.dzs.hr/>, 21.10.2018.

4.1. Turistički smještajni kapaciteti u naselju Medulin

Prvi turistički smještajni kapaciteti (hoteli) u naselju Medulin izgrađeni su krajem 1960-ih godina i očuvani su sve do danas, a u posljednjih par godina su renovirani te njihova sveukupna ponuda podignuta je na višu razinu. Hoteli Medulin, Mutila i Belvedere današnji Sensimar Medulin, Arena Hotel Holiday i Park Plaza Belvedere se nalaze u vlasništvu Arenaturista, a svaki od navedenih hotela specijaliziran je za prihvatanje određenih vrsta posjetitelja. Hotel Sensimar Medulin je moderan hotel, kategoriziran sa četiri zvjezdice, te je namijenjen gostima od 16 godina na više koji žele nesputan i aktivan odmor. Arena Hotel Holiday, obnovljen 2017. godine, smješten je svega 100 metara od pješčane plaže Bijeca, što ga čini idealnim odabirom za obitelji s malom djecom. Dok je Park Plaza Belvedere hotel prikladan za goste koji traže aktivan odmor zbog toga što nudi veliku ponudu sportskih aktivnosti, ali također prikladan je i za obiteljski odmor jer nudi raznolik animacijski program. Ovaj hotel je poznato ime u svijetu sporta i nadaleko je poznat za pripreme vrhunskih sportaša. Gostima hotela je na raspolaganju sportsko-rekreacijski centar sa osam travnatih nogometnih igrališta od kojih su dva sa umjetnom travom, zatim igralište za tenis, višenamjenska igrališta za mali nogomet, rukomet, košarku, odbojku, odbojku na pijesku, atletsku stazu sa četiri trake i bacalište. Valja istaknuti i spa tretmane i wellness centar koji se nalazi u prizemlju hotela. Hotel je prikladan i za kongresni turizam jer na raspolaganju ima pet dvorana za sastanke kapaciteta od 20 do 110 mjesta. U hotelu je prepoznat rastući interes za tehnologijom energetske učinkovitosti te na raspolaganju ima punionicu za električne automobile.³⁵

Osim hotela, u vlasništvu Arenaturista se nalaze i dva kampa, Kamp Medulin i Kamp Kažela. Kamp Kažela smješten je u Medulinu na atraktivnoj lokaciji uz samu obalu, gostima omogućava opuštajući odmor u prirodnom okruženju sa plažom dugom dva kilometra. Najmlađima na raspolaganju stoji animacijski program i vodeni parkovi na dvije terase s pogledom na more. Kamp je djelomično naturistički.

Kamp Medulin je zasigurno najpoznatiji po tome što se u njegovoj neposrednoj blizini nalazi kilometar duga pješčana plaža Bijeca, ali mnoge uvale sa šljunčanim i stjenovitim plažama. U kampu se nalazi poluotok Pineta na kojem se smjestila park-šuma Kašteja koja je od 1996. godine pod zaštitom u kategoriji park-šuma. Gostima

³⁵ <https://www.arenahotels.com/hr>, 24.10.2018.

kampa na raspolaganju su restorani, barovi, trgovine te razni animacijski programi za djecu i odrasle.

4.2. Turistički smještajni kapaciteti u ostalim naseljima Općine Medulin

Što se tiče smještajnih kapaciteta u ostalim naseljima Općine, nakon privatnog smještaja, najbrojniji su kampovi. U Premanturi nalaze se četiri kampa, Tašalera, Stupice, Runke i Kranjski kamp, u Pomeru se nalazi jedan kamp pod nazivom Arena One 99 Glamping, dok se u Banjolama uvjerljivo nalazi najveći broj kampova. To su kampovi Indije, Diana, Peškera, Fuma, Kazalina, Oliva, Laguna, Mira, Piškera, Pod Murvon, Sidro, Širola, Karlo, Marina, Brajdice, Sandra, Rak, Volme.

Kampovi Medulin, Kažela, Indije, Tašalera, Stupice, Runke i Arena One 99 Glamping su u vlasništvu Arenaturista, dok se ostatak kampova nalazi u privatnom vlasništvu. Također, u naseljima Banjole i Premantura, nalazi se po jedan hotel. Iz dolje navedenih tablica (tab. 4 i tab. 5) vidljivo je kako najveći broj gostiju bira kampove za svoj boravak u Općini.

Tablica 4. Broj dolazaka ostvarenih u smještajnim kapacitetima Općine Medulin

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Hoteli	54 609	z	62 950	68 601	62 745
Kampovi	134 632	133 022	137 808	143 281	154 588
Kućanstva	70 802	73 368	85 756	153 665	170 261
Ostalo	21 613	z	36 771		

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Tablica 5. Broj noćenja dolazaka ostvarenih u smještajnim kapacitetima Općine Medulin

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Hoteli	272 162	z	304 486	337 966	319 469
Kampovi	939 121	934 459	962 703	955 969	1 023 612
Kućanstva	575 085	585 452	655 817	1 116 509	1 212 633
Ostalo	1282	z	2153		

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

5. TURISTIČKI PROMET OPĆINE MEDULIN

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u posljednjih pet godina, došlo je do porasta broja dolazaka (tab. 6) i broja noćenja (tab. 7), a broj stranih turista prevladava u odnosu na domaće.

Tablica 6. Broj dolazaka u Općinu Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Strani turisti	271 675	267 824	309 638	352 569	376 475
Domaći turisti	9 981	9 377	13 647	12 978	11 119
Ukupno	281 656	277 201	323 285	365 547	387 594

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Tablica 7. Broj noćenja u Općini Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Strani turisti	1 873 553	1 872 313	2 085 379	2 359 726	2 509 800
Domaći turisti	41 347	38 575	53 360	50 718	45 914
Ukupno	1 914 900	1 910 888	2 138 739	2 410 444	2 555 714

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Navedene tablice prikazuju broj dolazaka (tab. 8) i broj noćenja (tab. 9) u naselja Općine Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine. Iz tablica je jasno vidljivo kako naselje Medulin prednjači po broju dolazaka i broju noćenja, a rast je iz godine u godinu sve veći. Nakon Medulina, najviše gostiju posjećuje naselje Premantura, no ta brojka je neusporedivo manja prema brojkama koje ostvaruje naselje Medulin. Iz

tablica je primjetno da iz godine u godinu raste broj posjetitelja u svakom od naselja Općine, no nijedno od naselja nema razvijen sustav turističke infrastrukture kao Medulin pa su automatski brojke nedostižne.

Tablica 8. Broj dolazaka po naseljima Općine Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Banjole	48 397	49 802	54 164	70 445	70 201
Medulin	153 293	145 531	172 359	180 069	185 032
Pješćana uvala	8 272	9 146	12 593	15 944	17 591
Pomer	7 297	7 903	8 768	10 533	12 402
Premantura	61 094	61 332	70 275	82 066	94 428
Vinkuran	3 218	3 273	4 667	5 843	7 131
Vintijan	85	214	459	z	z

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Tablica 9. Broj noćenja po naseljima Općine Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Banjole	324 478	353 707	368 628	475 228	483 234
Medulin	1 077 801	1 031 241	1 164 243	1 217 812	1 262 824
Pješćana uvala	59 205	60 311	73 012	103 644	112 356
Pomer	45 095	51 562	57 881	68 173	83 615
Premantura	380 897	383 924	435 864	495 863	555 495

Vinkuran	26 886	28 344	35 891	45 775	52 814
Vintijan	538	1 799	3 220	z	z

(Izvor: Turizam u primorskim gradovima i općinama u razdoblju 2013-2017., Državni zavod za statistiku, 2018)

Razlog stalnog rasta broja dolazaka i noćenja možemo pripisati velikoj apartmanizaciji. Naime, iz godine u godinu broj privatnih smještajnih kapaciteta raste u svim naseljima Općine Medulin. Otvara sve veći broj smještajnih jedinica što omogućava veći prihvat gostiju i veći prihod od turizma.

Dolasci za vrijeme zimskog perioda su izrazito mali. Primjerice, trenutno za vrijeme zimskih mjeseca razvoj sportskog turizma ovisi o individualnim sportskim klubovima koji dolaze u Općinu na pripreme. Sportaši su smješteni u kampu Kažela i hotelu Park Plaza Belvedere jer pružaju dobru opremljenost sportskim sadržajima Također, za vrijeme zimske sezone dolasci se ostvaruju za vrijeme blagdana (Božić i Nova Godina) jer u tom periodu hotel Park Plaza Belvedere je jedini otvoreni hotel u Medulinu.

Potrebna je veća angažiranost, osmišljavanje i realizacija novih ideja kako bi se poboljšala turistička slika Općine Medulin. Da bi se privukao drugačiji profil turista potrebno je praćenje suvremenih trendova u turizmu i koncentracija na potrebe i želje gosta.

Ponudu Općine Medulin čini obiteljski turizam, turizam sunca i mora, te turizam koji privlači mlađe generacije, zbog toga većinski postotak posjeta ostaje za vrijeme ljetne sezone. Novi i moderan turist nažalost neće pronaći svrhu svog putovanja dolaskom u neku od destinacija Općine.

6. POTENCIJALI I VALORIZACIJA POJEDINIH OBLIKA TURIZMA

Općina Medulin ima razvijeni kupališni turizam, dok kulturni, manifestacijski, sportski i nautički turizam imaju potencijala da se da budu pokretač dolaska gostiju u naselja Općine.

6.1. Kupališni turizam

Kupališni turizam je vrsta turizma koja dominira u Općini Medulin i jedini oblik turizma koji je valoriziran u Općini. Općina Medulin se nalazi na prostoru koji omogućuje razvoj takve vrste turizma, zbog blizine mora i njegove kakvoće, pogodne klime, obalnog reljefa koji ima pogodne uvjete za razvoj kupališnog turizma. Najvrjedniji resurs Općine je njena obala čija duljina iznosi 68,1 kilometar, što je nakon grada Pule najduža obalna crta među istarskim gradovima i općinama. „Primarna turistička vrijednost priobalja Općine Medulin je krajobrazna atraktivnost koju uz prirodne sastavnice poput građe i sastava stijena, nagiba padina, vegetacije i mora, čine i antropogene i fizionomske sastavnice. Sekundarna turistička vrijednost obale je njezina atraktivnost za plivanje i kupanje u moru, odnosno pogodnost za kupališni turizam.“³⁶

Jedna od najpoznatijih plaža naselja Medulin, a ujedno i cijele Općine je kilometar duga pješčana plaža Bijeca. Plaža je opremljena brojnim popratnim sadržajima te je idealan odabir za obitelji s malom djecom. Osim toga, atraktivne plaže se nalaze na području autokampa Medulin i Kažela. Međutim, na nekim dijelovima medulinske obale potrebno je ograničiti broj istovremenih posjetitelja jer se u pitanje dovodi kapacitet turističke nosivosti obale te dolazi do saturacije kupališne obale.

Najatraktivniji dijelovi premanturske obale su na prostoru značajnog krajobraza Donji Kamenjak i Medulinski arhipelag, međutim na tom području postoje dijelovi oštih vapnenačkih stijena nepogodnih za boravak kupača.

³⁶ Masterplan razvoj održivog turizma Općine Medulin 2013-2018., str. 33.

6.2. Kulturni turizam

Kulturni turizam je specifični oblik turizma koji obuhvaća posjete turista izvan njihovog stalnog mjesta boravka motivirane interesom za kulturom, što obuhvaća povijest, umjetnost, naslijeđe ili stil života ljudi na nekom lokalitetu ili nekoj regiji.

Najveći dio gostiju dolazi na odmor u Medulin radi kupališnog turizma, odmora i relaksacije, a ne zbog kulture.

U naselju Medulin najveći potencijal za razvijanje kulturnog turizma ima poluotok Vižula, arheološki lokalitet naseljen u doba neolitika. Područje se smatralo neiskorištenim resursom naselja Medulin te je iz tog razloga 2017. godine pokrenut projekt „Arheološki park Vižula“ (sl. 4).

Slika 4. Projekt „Arheološki park Vižula“

(Izvor: <http://medulin.hr/arheoloski-park-vizula/>, 22.02.2019)

Osnovni cilj projekta je „tematski povezana ulaganja temeljenih na obnovi i valorizaciji kulturne baštine – arheološkog nalazišta iz doba antike, doprinijeti održivom društveno-gospodarskom razvoju Općine Medulin kao prepoznatljivog odredišta kulturnog i povijesnog turizma.“³⁷ Projekt želi zaštititi i valorizirati arheološke nalaze na terenu, zaštititi floru i faunu, prezentirati povijesne, kulturne i prirodne baštine poluotoka.³⁸ Arheološki park Vižula otvoren je 12. lipnja 2019. godine povodnom Dana Općine Medulin. Arheološki park je predviđen i za odrasle posjetitelje i za djecu, a u njegovoj unutrašnjosti nalaze se dva ugostiteljska objekta, dječja igrališta, adrenalinski park te pozornica za različite događaje. Može se posjetiti škola arheologije, razgledati antički vrt, a organizirane su i vođene ture. Na ulazu u park smješten je info-punkt na kojem posjetitelji mogu preuzeti VR naočale pomoću kojih se može pogledati vizualizacijama oživljena antička vila. Uređena je šetnica, postavljene su pametne klupe, solarna rasvjeta, informativne ploče. Ulaz u park je besplatan, a naplaćivat će se samo manifestacije, koncerti, najam VR naočala i popratni događaji.³⁹

Realizacijom projekta potaknuo se razvoj kulturnog turizma, oživio se vrijedan povijeni lokalitet, obogatila se turistička ponuda Medulina tijekom cijele godine i došlo je do otvaranja novih radnih mjesta.

Osim Vižule, trenutno najistaknutije stavke u ponudi kulturnog turizma Općine Medulin, potrebno je istaknuti neke dijelove nematerijalne kulturne baštine koja također doprinosi ponudi kulturnog turizma. Dijelovi nematerijalne kulturne baštine doprinose značaju i prepoznatljivosti destinacije. Nematerijalna baština Općine Medulin promovira se kroz provođenje brojnih manifestacija tijekom ljetne sezone, primjerice koncerti sakralne glazbe, otvorenja raznih izložbi, izvođenje gastronomskih manifestacija i slično.

Općina Medulin ima veliku vrijednost materijalne i nematerijalne kulturne baštine koja datira iz različitih povijesnih razdoblja. Potrebna je veća zainteresiranost članova lokalne zajednice, kako bi se baština bolje prezentirala te kako bi se unaprijedio daljnji razvoj kulturnog turizma tijekom cijele godine.

³⁷ <http://medulin.hr/arheoloski-park-vizula/>, 22.02.2019.

³⁸ Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 41.

³⁹ <http://hrturizam.hr/u-medulinu-predstavljen-projekt-arheoloski-park-vizula/>, 22.02.2019.

6.3. Sportski turizam

„Sport i rekreacija u suvremenom turizmu su postali važan segment boravka u nekoj destinaciji. Time je stvoren jedan novi odnos između sporta i turizma iz kojeg je i proizašao pojam sportski turizam.“⁴⁰

Sportski turizam Općine Medulin ima potencijala za daljnji razvoj. Zasada, sportski turizam na području Općine ovisi o individualnim klubovima. Hotel Park Plaza Belvedere u Medulinu ima u svojoj ponudi sportsko-rekreacijski centar sa osam travnatih nogometnih igrališta sa umjetnom travom, igralište za tenis, višenamjenska igrališta za mali nogomet, rukomet, košarku, odbojku, odbojku na pijesku, atletsku stazu s 4 trake i bacalište.⁴¹

Zbog navedenih sadržaja mnogi klubovi iz zemlje i inozemstva biraju ovaj hotel za dolazak na pripreme za vrijeme zimskog perioda. Također, od 2015. godine u Medulinu u mjesecu siječnju na nogometnim terenima Arena Hospitality Group sportskog centra održava se nogometni turnir „*Arena Cup*“ koji ugošćuje nogometne momčadi iz Hrvatske i okolnih zemalja.⁴²

6.4. Nautički turizam

„Nautički turizam podrazumijeva plovidbu i boravak turista – nautičara na plovnim objektima (jahta, brodica, brod), kao i boravak u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije. Kao gospodarska aktivnost nautički turizam, s jedne strane, zadire u različite gospodarske grane i djelatnosti (pomorstvo, smještaj plovila, iznajmljivanje plovila, ugostiteljstvo, prodaja i servis plovila i sl.), a s druge strane, tijesno je povezan sa stupnjem izgrađenosti osnovne nautičke infrastrukture – luke nautičkog turizma.“⁴³

U Općini Medulin nalazi se ACI marina Pomer koja je 2016. godine dovršena u potpunosti, uklonjeni su stari objekti ljetne marine i sagrađen je potpuno novi kopneni dio. ACI marina u Pomeru raspolaže s 294 veza u moru i 30 mjesta za smještaj

⁴⁰ Petrović, M. i dr. (2017): Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva, Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira Split, str. 2.

⁴¹ <https://www.arenaturist.com/hr>, 24.10.2018.

⁴² <https://www.arenahotels.com/hr/eventi/5-arena-cup>, 22.01.2019.

⁴³ Jugović, A. i dr. (2013): Nautički turizam u Republici Hrvatskoj u funkciji razvoja destinacije, Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 1

plovila na kopnu. Sadržaji koji se nalaze u sklopu marine su recepcija s mjenjačnicom, bankomat, restoran, prodavaonica, charter agencija, sanitarni čvor sa zasebnim odjeljkom za invalide, praonica rublja, servisna radionica, dizalica do 30 tona, parkiralište za osobna vozila, pristup internetu. Osim toga, u marini se nalaze i „zeleni otoci“ u kojima se vrši selektivno prikupljanje otpada.⁴⁴

Prema strateškom razvojnom programu Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020. godine navedeni su projekti vezani za nautički turizam koje Općina želi realizirati u tom periodu. Jedan o realiziranih projekata iz plana je odmuljivanje luke Medulin. Tim projektom su provedene aktivnosti iskopavanja mulja iz luke kako bi se dobila zadovoljavajuća dubina i omogućio prihvat većih plovila s ciljem unaprjeđenja nautičkog turizma. Nadalje, u strateškom planu govori se o „Projektu izrade T-a“ u luci Medulin, a projekt se odnosi na postavljanje plutajućih pontona koji bi imali otprilike 80 vezova s ciljem razvoja nautičkog turizma kako bi se omogućilo produljenje turističke sezone.

Idejni projekt je izgradnja bova za privez u Vinkuranskoj vali kojim se namjerava izraditi sidrišta za 80 do 100 plovila putem koncesioniranja luke nautičkog turizma. Projektom se namjerava riješiti problem prekomjernog i nekontroliranog sidrenja plovila u Vinkuranskoj vali. Drugi projekt je izgradnja benzinske postaje na moru i kopnu, iz razloga što trenutno nema takve postaje za plovila na području Općine, a cilj je unaprjeđenje gravitacije nautičara prema Medulinu i razvoj nautičkog turizma.⁴⁵

Ulaganje u nautički turizam spada u kategoriju novih proizvoda koje treba usmjeriti u skladu s željenim imidžom te ga oblikovati prema zahtjevima ciljanog tržišta. Od svih mjesta u Općini, u Medulinu postoji najveći potencijal za razvitak takve vrste turizma, prvenstveno zbog dobro uređene luke, u koju dakako još treba ulagati i postaviti infrastrukturu koja bi u potpunosti odgovarala nautičkom turizmu. Luka u Medulinu veoma je profitna, te se tijekom cijele ljetne sezone traži vez više. Osim potrebne infrastrukture (primjerice toaleti, tuševi i sl.), trebalo bi realizirati predviđen strateškim planom, a to je izrada pontona, kako bi se omogućio još veći prihvat brodova. Medulin bi mogao u budućnosti postati luka nautičkog turizma zbog toga što se nalazi na idealnoj poziciji koja omogućuje da bude jedna od stanica nautičara od koje bi se moglo polaziti dalje brodom, primjerice, iz smjera Italije, u smjeru Dalmacije ili obrnuto.

⁴⁴ https://www.aci-marinas.com/aci_marina/aci-marina-pomer/, 22.01.2019.

⁴⁵ Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 89.

6.5. Suvremeni trendovi u razvoju specifičnih oblika turizma

Za uspjeh u turizmu ključno je pratiti trendove. Suvremeni turisti postali su znatno iskusniji u turističkim putovanjima, traže individualniji pristup organizaciji putovanja i odmora te teže ostvarenju jedinstvenoga doživljaja na odmoru.⁴⁶ „Novim“ turistima vrlo su bitni emocionalni doživljaji jer oni ne žele više samo razgledavati već žele i doživjeti i osjetiti. Bitno im je aktivno provođenje vremena i lokalne posebnosti kao što su hrana, običaji, povijest i priče jer povratkom kući žele svoje doživljaje podijeliti s drugima. Gastronomija je jedan od važnijih trendova jer „novi“ turist želi okusiti lokalne specijalitete, provesti svoje vrijeme u obilasku vinskih podruma, gastronomskih tura ili se okušati kuharskim radionicama. „Novom“ turistu važna je kupovina te on očekuje dobru ponudu trgovina u destinaciji, od luksuznih do trgovina u kojima se mogu pronaći tipični lokalni proizvodi kako bi gost sa sobom mogao ponijeti dašak zemlje koju je posjetio. Ključna stvar koju je u današnje vrijeme nezaobilazna i od koje ne možemo pobjeći je ubrzani razvitak tehnologije, odnosno Internet i društvene mreže. Bitan je izgled destinacije na internetskim stranicama će turist prvo pogledati slike, ponudu smještaja, aktivnosti te sve ostalo što ga zanima vezano za destinaciju koju želi posjetiti. Poznato je da slika prodaje proizvod pa kako se određena destinacija prezentira *online*, tako će i biti posjećena.

Sagledavajući navedene trendove, Općina Medulin ima mogućnost za dugoročni napredak no potrebna su ulaganja, maštovitost i shvaćanje vrijednosti koje Općina pruža. Primjerice, trebalo bi poraditi na kvalitetnijem prikazivanju tradicionalnih običaja. Na takav način posjetitelji mogu doživjeti kako se nekoć živjelo na području naselja koji su odlučili posjetiti te također upoznati kulturu mještana. U prilog ide manifestacija „*Medulinka*“ kroz koju posjetitelji mogu upoznati glazbu, hranu i običaje lokalnog stanovništva. Također, bilo bi dobro usmjeriti pažnju na otvaranje većeg broja manjih trgovina koje bi nudile neke autohtone proizvode i suvenire. Nažalost u Medulinu duž cijele šetnice na Rivi, a i uz same plaže nalaze se štandovi na kojima je moguće kupiti sve, samo ne nešto autohtono.

Kada govorimo u promociji na društvenim mrežama, Općina Medulin ima svoju stranicu na Facebooku gdje redovito obavještava mještane o aktivnostima koje se događaju u Općini, a turisti se mogu informirati više o samim mjestima, aktivnostima i

⁴⁶ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 75.

manifestacijama na službenim stranicama Turističke zajednice koja iznosi informacije na četiri jezika.

Možemo zaključiti kako Općina Medulin ima potencijal za daljnje osmišljavanje i realizaciju pojedinih suvremenih trendova kao i mogućnost da budućim strateškim planovima proširi ponudu za „novog“ turista i pospješi poslovne prilike lokalnih mještana.

7. ODRŽIVI TURIZAM I RAZVOJ OPĆINE MEDULIN

Prema Svjetskoj turističkoj organizaciji⁴⁷ održivi turistički razvoj zadovoljava potrebe turista i njihovih domaćina štiteći i unapređujući razvojne mogućnosti. „Pod održivim razvojem smatra se porast kvalitete života, odnosno ekonomskog blagostanja i subjektivnog dobrog osjećaja koji se postiže smanjenim ulaganjem neobnovljivih prirodnih resursa i sve manjim opterećivanjem okoliša i ljudi, a s ciljem da se ne ograničavaju opcije budućih generacija.“⁴⁸

Problemi održivog razvoja mogu se odraziti u svim područjima ljudskih aktivnosti u ekološkoj, kulturnoj, društvenoj, ekonomskoj i tehnološkoj sferi, te gotovo da nema ljudske aktivnosti koja ne utječe na održivi razvoj. Održivi razvoj se također odražava i na turizam, te na neki način je sam turizam zaslužan za spoznaju o potrebi turističkog razvoja.

Razvojem turizma iskorištavaju se razni resursi, a bit održivog razvoja turizma je da se resursi koriste na način da ih buduće generacije mogu koristiti. Turistički resursi su određena vrsta vrijednosti svake destinacije koji stvaraju posebnost i motiviraju posjetitelje na dolazak u određeno mjesto. Održivi razvoj turizma je ključ uspjeha svake destinacije te njezin cilj je da se resursi održavaju na pravilan način kako bi ostali atraktivni posjetiteljima.

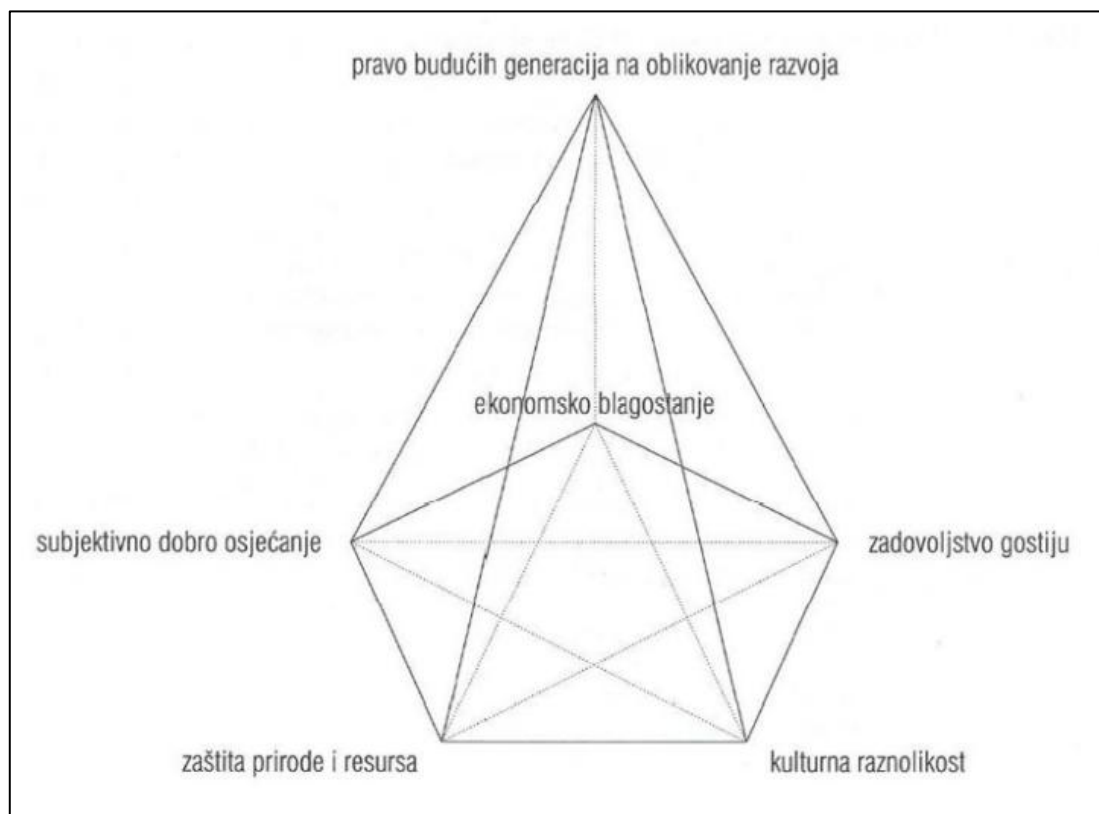
Održivi razvoj turizma ima pet područja o kojima je potrebno voditi računa (sl. 5), a to su ekonomsko blagostanje, zadovoljstvo gostiju, kulturna raznolikost, zaštita prirode i resursa, subjektivno dobro osjećanje. Sva navedena područja trebaju biti dugoročno planirana i usmjerena, tako da buduće generacije, koje se nalaze na vrhu piramide, imaju pravo i mogućnost da oblikuju daljnji razvoj.⁴⁹

⁴⁷ World Tourism Organization - UNWTO

⁴⁸ Müller H. (2004): Turizam i ekologija, Masmedija, Zagreb, str. 44.

⁴⁹ Ibidem

Slika 5. Čarobna peterokutna piramida održivog turističkog razvoja

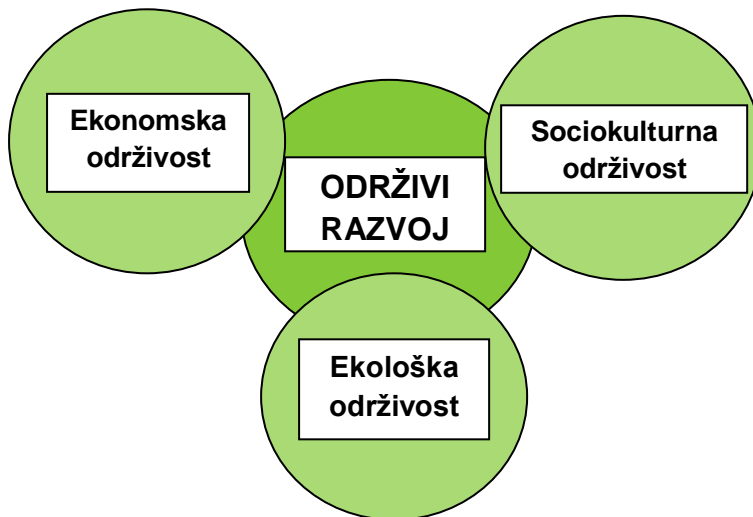
(Izvor: Müller, H. (2004): Turizam i ekologija, Zagreb, str. 45)

7.1. Načela održivog razvoja turizma

Održivi turizam možemo definirati kao „turizam koji u potpunosti uzima u obzir trenutne i buduće gospodarske, društvene i okolišne učinke, brine se o potrebama posjetitelja, sektora, okoliša i destinacije“. Kod održivog turizma bitno je da se pažljivo odnosi prema prirodi i resursima koji obogaćuju neku destinaciju, da se uvažava lokalno stanovništvo i njegova kultura, da se to isto stanovništvo uključi u aktivnosti, da dođe do strateškog planiranja, obrazovanje turističkih radnika i slično. Najveći utjecaj u razvoju održivog turizma imaju ljudi koji se smatraju temeljnim čimbenikom svih odnosa. Oni imaju različite uloge u turizmu, mogu biti turisti, zaposlenici, organizacije i javne službe ili lokalno stanovništvo. U turističkoj literaturi postoje brojna načela održivog razvoja (sl. 6), a većina autora navodi načela ekološke, sociokulturne i ekonomske održivosti.⁵⁰

⁵⁰ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 416.

Slika 6. Načela održivog razvoja turizma

(Izvor: Izradila autorica)

Okoliš i prirodni resursi ključni su uvjeti za razvoj turizma te je iz tog razloga bitna ekološka održivost. Ona podrazumijeva razvoj koji je usklađen s održavanjem ekoloških procesa, biološkim različitostima i resursima. S druge strane imamo načela sociokulturne održivosti koja proizlaze iz takozvanih društvenih funkcija turizma. „Sociokulturna održivost jamči kompatibilnost razvoja s očuvanjem kulture i sustava vrijednosti ljudi na koje utječe razvoj te trajno održavanje i isticanje identiteta lokalne zajednice.“⁵¹ U turizmu dolazi do susreta turista s lokalnim stanovništvom, te na taj način oni uspostavljaju odnos koji i jednima i drugima donosi razne koristi. Primjerice, turisti od lokalnog stanovništva mogu upoznati lokalnu kulturu, jezik i običaje, dok lokalno stanovništvo u komunikaciji s turistima može naučiti jezik ili nešto od njihovih običaja. Što tiče načela ekonomske održivosti, veoma je bitno da se svim resursima upravlja na optimalan način kako bi se njima mogle koristiti buduće generacije.

7.2. Utjecaj turizma na prirodnu osnovu, stanovništvo i gospodarstvo

Turizam ima veliki utjecaj na prirodni okoliš, stanovništvo i gospodarstvo. Danas se prirodi u slobodnom vremenu i turizmu pridaje veliko značenje, prije svega zbog njene funkcije blagostanja i odmora. Priroda ima veliku vrijednost u kontekstu provođenja odmora jer je baza za aktivnosti u slobodno vrijeme i u vrijeme godišnjeg

⁵¹ Čavlek, N. (2011): Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 418.

odmora. Primjerice, u vodi se može kupati, plivati, roniti, a u brežuljcima pješačiti, skijati, planinariti i slično.⁵² Okolina, bilo da je ona prirodna ili da ju je stvorio čovjek, temeljni je sastojak turističkog proizvoda. Međutim, pojavom turističkih aktivnosti okolina se neizbježno mijenja ili modificira, zbog stvaranja turističke usluge ili za vrijeme trajanja turističkog procesa. Čuvanje i oplemenjivanje okoline najvažniji je element mnogih razvojnih odluka.⁵³

Kapacitet nosivosti obale jednim djelom je dosta opterećen u ljetnom djelu godine. Primjerice, preveliki broj posjetitelja na području Gornjeg i Donjeg Kamenjaka ugrožava ekosustav. Prema analizama koje su prikazane u studiji nosivosti kapaciteta značajnog krajobraza Donji Kamenjak i medulinski arhipelag izrađene od strane ADIPA - društvo za istraživanje i očuvanje prirodoslovne raznolikosti Hrvatske jasno su istaknuti utjecaji na kopneni ekosustav te more i obalni rub. Dolazi do mnogih negativnih utjecaja na prirodni okoliš kao što su emisije prašine, sakupljanje biljaka, degradacija travnjaka, oštećivanje ili promjene u obilježjima morskog dna radi sidrenja, morski otpad, onečišćavanje mora uljem, masnoćom ili gorivom i gubitak staništa na obalnom rubu. Također, promet u kretanju i mirovanju utječe na okoliš i ekosustave. Primjerice, curenje motornih ulja iz parkiranih vozila, sabijanje tla i fragmentacija staništa koja nastaje stvaranjem nekontrolirane uspostave novih pješačkih, biciklističkih i automobilskih putova.⁵⁴ Zbog ovakvih situacija, koje se događaju za vrijeme ljetnih mjeseci kada se bilježi najveća koncentracija posjetitelja, potrebno je posebnu pažnju posvetiti održivosti turizma.

Kao primjer utjecaja turizma na stanovništvo možemo uzeti Kamp Medulin, smješten na dobroj poziciji tik uz samu pješčanu plažu Bijeca. Tijekom mjeseca srpnja, u neposrednoj blizini kampa Medulin, održava se trodnevni festival „*Adria Summer Fest*“ koji ugošćuje mnoge pjevače i DJ-eve koji do kasnih noćnih sati puštaju glazbu. Iako lokalno stanovništvo mlađe populacije odobrava i uživa u takvoj vrsti zabave, dolazi do protivljenja starije populacije stanovništva kao i samih turista. Tijekom tih dana dolazi do konstantnih pritužbi od strane turista zbog nenasnosne buke. Zbog toga manifestacija nije održiva i utječe na činjenicu da turist koji je posjetio Medulin neće imati želju za ponovnim posjetom. Općina Medulin je odobrila održavanje takve

⁵² Müller H. (2004): Turizam i ekologija, Masmedija, Zagreb, str. 19.

⁵³ Magaš, D. (1997): Turistička destinacija, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet Opatija, Opatija, str. 36.

⁵⁴ ADIPA (2016): Studija nosivog kapaciteta značajnog krajobraza Donji Kamenjak i medulinski arhipelag, Zagreb, str. 9.

manifestacije u samom centru zbivanja turističkih događaja, te je tim postupkom pobila smjernice koje je dala za razvoj održivog turizma.

Veliki dio gradova i općina smještenih na obali, pa tako i Općina Medulin, orijentiran je isključivo na turizam te je vrlo upitno čime bi se ljudi, zaposleni u turizmu, bavili da on nestane. Zaposlenost u turizmu i srodnim djelatnostima na prostoru Općine Medulin ima sezonski karakter. Osim lokalnog stanovništva privlači ljudi iz ostalih regija Hrvatske, tako da dolazi do migracije iz jednog dijela zemlje u drugi radi zapošljavanja. Također, sve više zaposlenika u turizmu dolazi iz susjednih zemalja. Unatoč sezonskom karakteru, turizam lokalnom stanovništvu osigurava financijsku dobit te utječe na standard stanovništva. Porez na apartmane, komunalna naknada te drugi doprinosi koji se ostvaruju kroz djelovanje turizma, čine Općinu Medulin danas jednom od najbogatijih Općina u Hrvatskoj.

7.3. Pozitivni i negativni učinci održivog turizma u Općini

Općina Medulin počela je provoditi koncept održivog razvoja kroz odlaganje i razvrstavanje otpada. Od ožujka 2018. godine započelo se sa odvozom miješanog komunalnog otpada i odvojenih vrsta otpada. U sklopu provođenja aktivnosti održivog gospodarenja otpadom na području Općine Medulin, uvodi se sustav skupljanja otpada „od vrata do vrata“.⁵⁵ Pravilo vrijedi za sve mještane Općine Medulin i turiste, no pitanje je pridržavaju li se svi tih normi. Odvajanje otpada pridonosi održivom razvoju destinacije, te je potrebno da se lokalno stanovništvo i posjetitelji angažiraju kako bi posjećenu destinaciju učinili održivom.

Pozitivnih primjera učinka održivog turizma je otvaranje prvog glamping kampa u Hrvatskoj, u Pomeru, u lipnju 2018. godine. Glamping je spoj kampiranja i luksuznog odmora. Kamp u Pomeru nosi naziv „*Arena One 99 Glamping*“ te u kampu se nalazi 199 različitih vrsta šatora (od obiteljskih do malenih za dvije osobe). Kamp je ekokamp te gosti svoja vozila ostavljaju na parking u nedaleko od recepcije odakle se električnim vozilima prevoze do svojih šatora kako bi se izbjegla buka i ispuštanje štetnih plinova u prirodu. U današnje vrijeme raste interes za tehnologijom energetske učinkovitosti, te u sklopu kampa se nalazi punionica za električne automobile. Od sadržaja koji se uklapaju u održivi koncept razvoja valja još istaknuti

⁵⁵ <http://www.medekoservis.hr/>, 23.10.2018.

spa & wellness zonu na otvorenom koja se temelji na konceptu zdravog života te uključuje programe joge, meditacije i korektivne gimnastike, a u svim tretmanima se upotrebljavaju isključivo certificirani spa-proizvodi prirodnog i organskog podrijetla. Ponuda hrane i pića u restoranima i barovima temelji se na lokalnim i zdravim specijalitetima. Ovo je svakako primjer održivog razvoja turizma te smjer koji bi Općina Medulin trebala nastaviti pratiti.⁵⁶

Turizam je izravno vezan za prostor, on zauzima područja i istodobno ih svojim djelovanjem mijenja. Ukoliko razvoj turizma na nekom području nije usmjeren i kontroliran, on može stvoriti negativne posljedice na prostor.⁵⁷

U negativne učinke održivog turizma spada apartmanizacija. Svake godine povećava broj smještajnih jedinica koje omogućuju veći prihvat gostiju, to je loš i neodrživ koncept turizma i sa sobom nosi negativne posljedice. Okoliš se devastira ogromnim zgradama koje se vizualno ne uklapaju u okruženje te se grade isključivo u turističke svrhe, a zimi su prazne. Primjerice, područje naselja Pošesi (sl. 7) koje se nalazi u Medulinu, unazad nekoliko godina, nije bilo prohodno te nije postojala infrastruktura na tom prostoru. Danas, naselje je uređeno (sl. 8) velikim brojem apartmana i kuća za odmor, međutim ti objekti se služe isključivo u turističke svrhe tijekom ljetne sezone.

Slika 7. Naselje Pošesi prije uređenja

(Izvor: <http://www.regionalexpress.hr/>, 14.03.2019)

⁵⁶ <https://www.arenacamps.com/hr/kampovi-istra/kamp-arena-pomer>, 14.12.2018.

⁵⁷ Mrđa, A. i dr. (2014): Značaj koncepta turističke nosivosti za prostorno planiranje, Sveučilište u Zagrebu, arhitektonski fakultet, Zagreb, str. 214.

Slika 8. Naselje Pošesi danas

(Izvor: Autorica rada)

Velike gužve, onečišćenje okoliša, prenapučenost za vrijeme ljetne sezone te neadekvatna infrastruktura dovode do činjenice da Općina Medulin nema održivi turizam.

7.4. Mogućnosti provedbe koncepcije održivog turizma

Turizam je najvažnija komponenta razvoja Općine Medulin. Potencijali za razvoj turizma su dosta iskorišteni, ali moguće ga je dalje razvijati u skladu s najnovijim trendovima u turizmu koji teže održivom turizmu.⁵⁸

Kako bi neka turistička destinacija omogućila razvitak održivog turizma te potaknula dugoročno upravljanje turističkom destinacijom potrebno je da se prepoznaju i zaštite prirodne i kulturne vrijednosti. Postizanje održivog turizma zahtijeva motivaciju, odlučnost i sustavan pristup. Koraci održivog turizma ispravno su isplanirani, a njihovo praćenje će omogućiti ostvarivanje potreba posjetitelja, okoliša, poduzetništva i lokalne zajednice.⁵⁹

⁵⁸ Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 66.

⁵⁹ Carić H. (2006): Održivi turizam u deset koraka: Planiranje održivog turizma zasnovanog na baštini i prirodnom nasljeđu: priručnik za razvijanje i upravljanje turističkim regijama, destinacijama i proizvodima, Odraz - Održivi razvoj zajednice, Institut za turizam, Zagreb, str. 2.

Kako bi Općina Medulin mogla provoditi održivi turizam za početak trebala bi se usmjeriti na očuvanje okoliša, kulturno-povijesnu baštinu te svoju ponudu temeljiti na isticanju prirodnih i kulturnih atraktivnosti te promovirati zaštitu okoliša. Drugi korak u provedbi održivog turizma je uključivanje dionika (lokalno stanovništvo) koji bi trebali biti uključeni u stvaranje turističke ponude.

Općina Medulin se usmjerila na provođenje obiteljskog turizma, a kao turistička destinacija ima dugu tradiciju, te još od 70-ih godina 20. stoljeća prepoznata je kao odredište i mjesto ljetovanja brojnih stranih i domaćih posjetitelja. Veliki broj gostiju redovito se vraća na ljetovanje, no pitanje je vraćaju li se zbog raznolike ponude ili zbog relativno niskih cijena privatnog smještaja i blizine mora.

Iz prikazanog stanja proizlaze i osobine koje Općinu Medulin čine posebnom, odnosno blizina mora koje je dobre kakvoće i čija je obala razvedena i omogućuje kupališni turizam. Osim prirodnih, valja istaknuti i mnoge kulturne znamenitosti koje zaslužuju da budu promovirane na bolji način i obogate turističku ponudu. Prirodne i kulturne atraktivnosti su dobar potencijal za budući razvoj održivog turizma.

Glavno problemsko pitanje u destinaciji je zaustavljanje neplanske gradnje koja uništava okoliš. Kako bi se dugoročno održavala vrsna razina turističke aktivnosti, koja osigurava gospodarsku dobit, a smanjuje negativne utjecaje na turistički prostor, moraju se primjenjivati prostorno-planerske metode kontrole turističke aktivnosti i rasta. Jedna od njih je turistička nosivost, kojom se određuje koliko je turističke aktivnosti prihvatljivo. Odnosno, ona utvrđuje i postavlja ograničenja turističkih aktivnosti u svrhu planiranja održivog turizma.⁶⁰

Najbolji uvid u ono što Općina Medulin nudi svojim posjetiteljima, a što joj nedostaje u ponudi daje SWOT analiza (tab. 10) kojom se prikazuju snage, slabosti, prilike i prijetnje u nekoj destinaciji. Dolje navedena tablica prikazuje SWOT analizu Općine Medulin.

⁶⁰ Mrđa, A. i dr. (2014): Značaj koncepta turističke nosivosti za prostorno planiranje, Sveučilište u Zagrebu, arhitektonski fakultet, Zagreb, str. 214.

Tablica 10. SWOT analiza Općine Medulin

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Povoljan geografski položaj i klimatski uvjeti - Razvedenost obale - Dobra prometna povezanost - Jedno od najpoznatijih turističkih mjesta u Hrvatskoj 	<ul style="list-style-type: none"> - Prevelika koncentracija turista za vrijeme ljetnih mjeseci - Manjak isticanja kulturne baštine - Nedovoljna turistička ponuda - Nedostatak autohtonih proizvoda - Vizualna degradacija obale - Neplanska gradnja - Nedostatak biciklističkih i pješačkih staza
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Valoriziranje kulturno-povijesne baštine - Mogućnost korištenja EU fondova - Razvijanje raznih vrsta turizma 	<ul style="list-style-type: none"> - Pojava destinacija sa sličnom turističkom ponudom - Gubitak lokalnog identiteta - Odvodnja otpadnih voda - Odlagalište smeća u neposrednoj blizini destinacija (Kaštijun)

(Izvor: Izradila autorica)

Povoljan geografski položaj, klimatski uvjeti i razvedenost obale najveća su prednost Općine za daljnji razvitak kupališnog turizma. Dobra prometna povezanost je jedan od ključnih faktora pri odabiru destinacije, a Općina Medulin nudi dobru cestovnu povezanost sa bliskim emitivnim tržištima. Takvi faktori utjecali su da je Medulin jedno od najpoznatijih turističkih mjesta u Hrvatskoj.

Slabost Općine Medulin je prevelika koncentracija turista za vrijeme ljetne sezone i nedovoljna i nerazrađena turistička ponuda tijekom cijele godine.

Manjak isticanja kulturne baštine je također slabost jer u Općini Medulin ima pojedinih lokaliteta koji bi mogli biti nositelji kulturnog turizma, no oni nisu prepoznati od strane lokalnog stanovništva pa tako ni turista. Također, nedostaje i ponuda autohtonih proizvoda, koji bi mogli dati prepoznatljivost ovoj turističkoj destinaciji.

Neplanska gradnja i vizualna degradacija obale su veliki problem u Općini jer svake godine dolazi do izgradnje sve većeg broja objekata za smještaj gostiju koji narušavaju mjesto te se ne uklapaju u ambijent, a upitno je da li su svi sagrađeni prema propisima.

U svim naseljima Općine Medulin nedostaju biciklističke i pješačke staze koje su svakako potrebne za vrijeme turističke sezone kad dolazi do velikih gužvi. One se smatraju održivima te njihovom izgradnjom osigurala bi se sigurnost svim posjetiteljima i lokalnom stanovništvu koji se koriste takvom vrstom prometa. U strateškom planu Općine Medulin istaknuto je nekoliko projekata koji su samo na razini ideje. Jedan od njih je izgradnja biciklističke staze i traka pored glavnih prometnica na relaciji Medulin – Pula. Realizacijom projekta poboljšala bi se sigurnost biciklista, došlo bi do razvoja i rasta ciklo turizma na području Općine kao i do produženja turističke sezone.⁶¹

Kao prilike u općini ukazuju se valorizacija kulturno-povijesne baštine i korištenja europskih fondova. Prvenstveno se misli na projekt koji nedavno realiziran, a to je „*Arheološki park Vižula*“ kojim se Općina Medulin želi pozicionirati na karti destinacija kulturnog turizma. Osim već postojećeg kupališnog turizma i spomenutog kulturnog, naglasak se može staviti i na dugoročno razvijanje manifestacijskog, sportskog i nautičkog turizma.

Kao prijetnju turističkom razvitku Općine možemo istaknuti pojavu destinacija sa sličnom turističkom ponudom. Osim već postojećih atraktivnih i konkurentnih destinacija, u zadnjih par godina Općina Ližnjan postaje privlačna sve većem broju gostiju, a ponuda je slična, ako ne i ista, onoj koji nudi Općina Medulin. Velika prijetnja je i gubitak lokalnog identiteta jer se u Općini ne može ponuditi velika većina autohtonih proizvoda poput maslinovog ulja ili proizvoda lavande.

Kada govorimo o ekološkim aspektima treba naglasiti kako su velike prijetnje za Općinu nerazvijen sustav odvodnje otpadnih voda i odlagalište smeća Kaštijun koji se nalazi u neposrednoj blizini Općine time ugrožava zdravlje lokalnih mještana i time ima veliki negativni utjecaj za buduće naraštaje i potencijalne goste.

Prethodnim koracima opisane su realizirane ideje i određene opcije za koje se treba izvršiti daljnja provedba.

⁶¹ Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 87.

Masterplanom razvoja održivog turizma Općine Medulin propisane su neke od ideja kako bi se poboljšao razvoj turizma u Općini:

- Obogaćivanje sportske ponude na otvorenom (posebice sportova na kopnu)
- Razvoj ekoturizma i zdravstvenog turizma u cilju produljenja sezone
- Ulaganje u razvoj nautičkog turizma
- Ulaganje u multifunkcionalnu sportsku dvoranu (za turiste i lokalno stanovništvo)
- Ulaganje u zabavne parkove
- Osmišljavanje programa specijalnih interesa u suradnji s lokalnim stanovništvom
- Jačanje Vižule kao središta kulturne ponude Općine
- Osmišljavanje sadržaja za turiste u slučaju kišnog vremena⁶².

SWOT analizom istaknuti su potencijali i ograničenja provedbe koncepcije održivog turizma u Općini Medulin. Za buduće ostvarivanje novih ideja bitno je sudjelovanje brojnih dionika za izvršenje zadataka i provedbu istih. Strateški razvojni programi poput Masterplana Općine Medulin su ključni u kontinuiranom provođenju održivog turizma.

⁶² Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020., str. 52.

8. ZAKLJUČAK

Pozicija Općine Medulin u hrvatskom turizmu ima veliki značaj jer već dugi niz godina ostvaruje više od milijun ukupnih turističkih noćenja što doprinosi cjelokupnom hrvatskom gospodarstvu. Turizam u Općini Medulin razvija se od 1960-ih godina 20. stoljeća i od samog početka pa sve do danas temelji se na kupališnom turizmu. Pošto se kupališni turizam veže za ljetnu sezonu, možemo zaključiti da u destinaciji prevladava visoka sezonalnost, te jedan od ciljeva kojima Općina treba težiti je svakako proširivanje turističke ponude, ulaganje u infrastrukturu, druge vrste turizma i osmišljavanje sadržaja koji bi privlačili posjetitelje i izvan glavne sezone. Problemi se javljaju tijekom ljetne sezone uslijed lošeg vremena kada posjetitelji nemaju izbora za provođenje slobodnog vremena. U ovom trenutku u Općini teško je održati cjelogodišnji turizam, jer nema ponude za njegovo izvođenje, a trenutno stanje pokazuje kako će zasigurno još neko vrijeme Općina biti okrenuta samo ljetnoj sezoni. Izrazita sezonalnost za sobom nosi i velike probleme. Prevelika koncentracija posjetitelja za vrijeme ljetne sezone prouzrokuje velike gužve, što za sobom nosi i negativan utjecaj na prirodni okoliš na način da veliki broj ljudi na jednom području uništava okoliš koji se također narušava i prevelikom neplanskom izgradnjom privatnih smještajnih kapaciteta. Dolazi do deforestacije šuma kako bi se gradili apartmani koji ugošćuju posjetitelje samo tijekom ljetne sezone, a ti objekti nisu u upotrebi ostatak godine. Ako se nastavi ovakva koncepcija razvoja turizma u Općini Medulin može doći do trajnih negativnih posljedica. Negativan utjecaj će se odraziti na okoliš, stanovništvo i gospodarstvo. Kako bi se Općina odmakla od takvog razvoja turizma potrebno je pratiti suvremene trendove u turizmu, pratiti želje i zahtjeve novih turista i svoj razvoj usmjeriti ka održivosti. Održivi razvoj turizma je pojam koji se u današnjem turizmu sve češće spominje i primjena koncepcije održivog razvoja u turizmu omogućit će da se potrebe sadašnjih naraštaja zadovolje na način da se ne dovodi u opasnost budući naraštaj.

Iako strateškim planom Općine Medulin je istaknuto kako turizam u Općini se želi razvijati u skladu s najnovijim trendovima u turizmu koji teže održivom turizmu, možemo zaključiti kako Općina ne prati taj cilj na pravilan način. Turizam u Općini Medulin većim dijelom je usredotočen na financijsku korist, a manje na održivu komponentu razvoja turizma te iz toga proizlazi kako Općina nema održivi turizam.

Tu postoji mnogo već spomenutih prepreka koje sputavaju njegov održivi razvoj, neplanska gradnja, saturacija obale, prevelika koncentracija ljudi za vrijeme ljetne sezone čiji boravak utječe na nečistoću vode i zraka, velike gužve i buka.

Općina Medulin trebala bi svoje ciljeve usmjeriti ka održivosti jer jedino na taj način Općina kao turistička destinacija će postizati dugoročne rezultate. Iako je šteta već počinjena izgradnjom brojnih objekata isključivo u turističke namjene, treba pronaći rješenje na koji način će se stati na kraj neplanskoj gradnji kako ne bi došlo do trajnih negativnih posljedica. Općina Medulin treba se osvijestiti i početi primjenjivati održivi razvoj turizma koji donosi niz pogodnosti za destinaciju jer se osniva na pažljivom planiranju koje će doprinijeti očuvanju okoliša i kulturnog naslijeđa što će u konačnici pogodovati boljem standardu življenja lokalnog stanovništva, ali i rezultirati veće zadovoljstvo svih posjetitelja.

LITERATURA

KNJIGE

1. ADIPA - društvo za istraživanje i očuvanje prirodoslovne raznolikosti Hrvatske (2016). *Studija nosivosti značajnog krajobraza Donji Kamenjak i medulinski arhipelag*, Zagreb
2. Bader, A. (ur.), (2013). *Monografija Općine Medulin*, Općina Medulin, Medulin
3. Bartoluci M. i Čavlek N. (2007). *Turizam i sport*, Školska knjiga, Zagreb
4. Carić H. (2006): *Održivi turizam u deset koraka: Planiranje održivog turizma zasnovanog na baštini i prirodnom nasljeđu: priručnik za razvijanje i upravljanje turističkim regijama, destinacijama i proizvodima*, Odras - Održivi razvoj zajednice, Institut za turizam, Zagreb
5. Čavlek, N. (2011). *Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Školska knjiga, Zagreb
6. Čorak S. (2011). *Izazovi upravljanja turizmom*, Institut za turizam, Zagreb
7. Magaš, D. (1997). *Turistička destinacija*, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet Opatija, Opatija
8. Müller, H. (2004). *Turizam i ekologija*, Masmedia, Zagreb
9. Zaninović, K., Gajić-Čapka, M., Perčec-Tadić, M., i dr. (2008). *Klimatski atlas Hrvatske*, Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb
10. Žagar, I., Orlović, D., Minić, N. i Tidić, L. (2017). *Turizam medulinske rivijere*, Općina Medulin, Medulin

ČLANCI

1. Jugović, A., Zubak A. i Kovačić, M. (2013). *Nautički turizam u Republici Hrvatskoj u funkciji razvoja destinacije*, Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka
2. Mrđa, A., Carić, H. i Bojanić, B. (2014). *Značaj koncepta turističke nosivosti za prostorno planiranje*, Sveučilište u Zagrebu, arhitektonski fakultet, Zagreb
3. Petrović, M., Knezović D. i Todorović, M. (2017). *Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva*, Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira, Split

INTERNET IZVORI

1. ACI Marina Pomer - https://www.aci-marinas.com/aci_marina/aci-marina-pomer/, 22. siječnja 2019.
2. Arenaturist - <https://www.arenaturist.com/hr>, 24. listopada 2018.
3. Arena Cup - <https://www.arenahotels.com/hr/eventi/5-arena-cup>, 22. siječnja 2019.
4. Arena One 99 Glamping - <https://www.arenacamps.com/en/camps-istria/camping-arena-pomer>, 14. prosinca 2018.
5. Arheološki park Vižula - <http://medulin.hr/arheoloski-park-vizula/>, 22. veljače 2019.
6. Državni zavod za statistiku - <http://www.dzs.hr/>, 21. listopada.2018.
7. Javna ustanova Kamenjak - <http://www.kamenjak.hr/>, 19. listopada 2018.
8. Med Eko servis - <http://www.medekoservis.hr/> 23. listopada 2018.
9. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske - <https://www.min-kulture.hr/>, 20. listopada 2018.
10. Muzej pod morem - <http://medulin.hr/muzej-pod-morem/>, 16. prosinca 2018.
11. Općina Medulin - <http://medulin.hr/>, 13. prosinca 2018.
12. Projekt „Arheološki park Vižula“ - <http://hrturizam.hr/u-medulinu-predstavljen-projekt-arheoloski-park-vizula/>, 22. veljače 2019.
13. Svjetionik Porer - <http://istrapedia.hr/hrv/700/porer/istra-a-z/>, 02. veljače 2019.

RAZVOJNI DOKUMENTI

1. Masterplan održivog razvoja Općine Medulin 2013-2018.
2. Strateški razvojni program Općine Medulin za razdoblje od 2015. do 2020.

STATISTIČKE PUBLIKACIJE

1. Turizam u primorskim gradovima i općinama u 2013., DZS, Zagreb, 2014.
2. Turizam u primorskim gradovima i općinama u 2014., DZS, Zagreb, 2015.
3. Turizam u primorskim gradovima i općinama u 2015., DZS, Zagreb, 2016.
4. Turizam u primorskim gradovima i općinama u 2016., DZS, Zagreb, 2017.
5. Turizam u primorskim gradovima i općinama u 2017., DZS, Zagreb, 2018.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj dolazaka po državama u Općinu Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine	4
Tablica 2. Broj noćenja po državama u Općini Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine	4
Tablica 3. Struktura postelja u Općini Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine	21
Tablica 4. Broj dolazaka ostvarenih u smještajnim kapacitetima Općine Medulin	23
Tablica 5. Broj noćenja dolazaka ostvarenih u smještajnim kapacitetima Općine Medulin	24
Tablica 6. Broj dolazaka u Općinu Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine ...	25
Tablica 7. Broj noćenja u Općini Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine	25
Tablica 8. Broj dolazaka po naseljima Općine Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine	26
Tablica 9. Broj noćenja po naseljima Općine Medulin u razdoblju od 2013. do 2017. godine	26
Tablica 10. SWOT analiza Općine Medulin	43

POPIS SLIKA

Slika 1. Naselja Općine Medulin	3
Slika 2. Narušavanje reljefa Pješčane uvale	6
Slika 3. Park-šuma Kašteja	10
Slika 4. Projekt „Arheološki park Vižula“	29
Slika 5. Čarobna peterokutna piramida održivog turističkog razvoja	36
Slika 6. Načela održivog razvoja turizma	37
Slika 7. Naselje Pošesi prije uređenja	40
Slika 8. Naselje Pošesi danas	41

SAŽETAK

Općina Medulin, smještena na samom jugu istarskog poluotoka, jedno je od najpoznatijih odredišta hrvatskog turizma, čiji razvoj turizma je započeo još 60-ih godina 20. stoljeća. U zadnjih nekoliko godina bilježi stalan rast broja dolazaka gostiju, a ponajviše iz bliskih emitivnih tržišta zbog veoma dobrog geografsko-prometnog položaja. Najznačajnija karakteristika Općine Medulin su njeni prirodni turistički resursi kao što su ugodna klima i privlačnost mora i priobalja zbog kojih mnogobrojni gosti posjećuju Općinu za vrijeme ljetnih mjeseci. Najjači adut Općine je kupališni turizam koji svoju razvijenost može zahvaliti prostoru koji omogućuje razvoj takve vrste turizma. Također, valja istaknuti zaštićenu prirodnu baštinu koja je privlačna posjetiteljima i omogućuje im aktivni boravak u prirodi. Općina Medulin trebala bi poraditi i na valorizaciji antropogenih resursa koji bi omogućili obogaćivanje turističke ponude. Dobar korak u tome je projekt „*Arheološki park Vižula*“ kojim se nastoji valorizirati područje poluotoka Vižula te na taj način doprinijeti održivom društveno-gospodarskom razvoju Općine kao prepoznatljivog odredišta kulturnog turizma. Općina nudi raznoliku ponudu manifestacija lokalnom stanovništvu i posjetiteljima tijekom ljetne sezone, međutim potrebno je osmisliti nove i proširiti njihovo izvođenje i u pred i pod sezoni te na taj način se odmaknuti od sezonalnosti i omogućiti turizam tijekom cijele godine. Najposjećeniji turistički smještajni kapaciteti u Općini su kampovi koji su najbrojniji nakon privatnog smještaja, ima ih čak 25 i zastupljeni su u gotovo svim naseljima u Općini. Privatni smještaj omogućuje iz godine u godinu sve veći prihvat gostiju, zbog apartmanizacije koja se smatra problemom u Općini Medulin te pobija načela održivog razvoja. Održivi razvoj turizma u današnje vrijeme ima veoma važnu funkciju i postaje neizostavan dio u osmišljavanju turističke ponude. Općina Medulin ima cilj razvijanja turizma u skladu s najnovijim trendovima u turizmu koji teže održivom razvoju, međutim trenutno stanje u Općini ne ukazuje da se koncept provodi na pravilan način.

Ključne riječi: Općina Medulin, održivi turizam, načela održivog razvoja

SUMMARY

The municipality of Medulin, located on the very south of the Istrian peninsula, is one of the most famous destinations of Croatian tourism, whose tourism development began in the 60s of the 20th century. Over the last few years, the number of visitors' arrivals has been steadily increasing and most of them from close-range broadcasting markets due to the very good geo-traffic position. The most important characteristic of the Medulin municipality is its natural tourist resources such as the pleasant climate and the attractiveness of the sea and the coastal area, for which many visitors visit the Municipality during the summer months. The strongest and the most developed asset of the municipality is bathing tourism, thanks to an area that enables the development of this type of tourism. It is also worth highlighting a protected natural heritage that is appealing to visitors and allows visitors an active stay in nature. The municipality of Medulin should also work on the valorisation of anthropogenic resources that would enable the enrichment of the tourist offer. A good step in this is the project „*Archaeological Park of Vižula*“, which aims to valorize the area of the peninsula of Vižula and thus contribute to the sustainable socio-economic development of the municipality as a recognizable destination of cultural tourism. The municipality offers a variety of events to the local population and visitors during the summer season, however, it is necessary to design new ones and extend their performance both in the pre-season and in the season, thus diverting from seasonality and enabling tourism throughout the year. The most visited tourist accommodation facilities in the municipality are the camps, which are the most numerous after private accommodation, and there are 25 of them, and they are represented in almost all settlements in the municipality. Private accommodation allows, year by year, even greater reception of guests, due to apartment planning, which is considered a problem in the Municipality of Medulin, and the principle of sustainable development. Sustainable development of tourism today has a very important function and has become an inevitable part in the design of tourist offer. The municipality of Medulin has the goal of developing tourism in line with the latest trends in tourism that aims at sustainable development, but the current situation in the municipality does not indicate that the concept is being implemented properly.

Key words: Municipality Medulin, sustainable tourism, sustainable development principles